

Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ

Διάλεξις γενομένη τῇ 8 Ἀπριλίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ.

Τὸ πᾶν γεννᾶται, ζῆ καὶ θνήσκει.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀστρονομίας, ἀρχαία ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἶνε ἡ πληρεστέρα αὐτοβιογραφία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἐν αὐτῇ ἡ ἀνθρωπότης ἀρῆκε βαθέως ἀποτυπωμένα τὰ ἔγγρα τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς καταστάσεως, διέγραψε πιστὴν εἰκόνα τῆς βαθμιαίας αὐτῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀπεικόνισε μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας τὰς διαδοχικὰς αὐτῆς κυμάνσεις.

Τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀπείρου χάους, ἐν ᾧ σήμερον αὐτὴ ἡ φαντασία ἀπώλλυται, δὲν ἠδυνήθη νὰ αἰσθανθῇ ἐκ πρώτης ὄψεως ὁ ἄνθρωπος. Ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθήσεων ἐνόμισεν ἑαυτὸν εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου· ἐξέλαθε τὴν Γῆν ὡς μικρὸν δίσκον μόλις ὀλίγων χιλιομέτρων, ἐφαντάσθη αὐτὴν κεκαλυμμένην ὑπὸ στεροῦ πεπερασμένου ἡμισφαιρίου· ὑπέθεσεν ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐστρεφέτο ἐπὶ τῆς Γῆς, ὅτι ὁ ἥλιος ἤτο τόσω στενός, τόσω περιορισμένος καὶ τόσω πλάσιον αὐτοῦ, ὥστε ἐὰν ἐβάδιζεν ὀλίγον θὰ τὴν ἄγγιζε διὰ τῆς χειρὸς· ἐνόμισεν, ὡς νήπιον, ὅτι ἐὰν ἐπροχώρει κατὰ τι, θὰ ἔφθανεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου!

Παρήλθον ἔτη, αἰῶνες, χιλιεταρίδες ὀλόκληροι, μέχρις οὗ ἀπαλλαγῇ τῶν σφαλερῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθήσεων, μέχρις οὗ ὑψωθῇ ἄνω τῆς νηπιώδους ταύτης καταστάσεως. Διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων, διὰ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἄλληλα, διὰ τῆς ἐρευνῆς τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν σχέσεων, ἤρξατο ν' ἀποκαλύπτηται βαθμηδὸν πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν αὐτῆς ἐποψὴν ἡ φύσις.

Τότε εἶδεν ὅτι ἡ Γῆ, τὸ σύμβολον τῆς ἡμετέρας, τὸ ἰδανικὸν τοῦ μεγαλείου, ἡ Γῆ ἦν ἐνθόμιζεν ἀκίνητον εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, ἡ Γῆ περὶ ἣν τόσω ἐγωϊστικῶς ἐπίστευεν ὅτι ἐστρέφετο τὸ Σύμπαν, ἡ Γῆ αὐτὴ δὲν εἶνε ἢ εἰς τῶν ἀπείρων ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, μικρὸς τις πλανήτης, σφαῖρα μετρίου σχετικῶς μεγέθους, σχεδὸν ἴση πρὸς τὴν μικρὰν Ἀφροδίτην, 1300

φορὰς μικροτέρᾳ τοῦ Διὸς, 1284000 φορὰς μικροτέρᾳ τοῦ Ἥλιου. Εἶδεν ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται· κινεῖται καὶ αὐτὴ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται ἐπὶ ἑλλειπτικῆς τροχίᾳ περὶ τὸν Ἥλιον· κινεῖται τρέχουσα ὡς ἀστραπὴ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος, διανύουσα 30 χιλιομέτρα ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον, τρέχουσα χιλιάκις ταχύτερον τῶν ταχυτάτων σιδηροδρομικῶν μηχανῶν!

Πόσον μακρὰν εἴμεθα ἤδη τῶν πρώτων, τῶν ἀπατηλῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθήσεων! Ἥδη ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Σύμπαντος ἐκπλήσσει τὸ πνεῦμα, ἡ λαμπρότης τοῦ κάλλους αὐτοῦ θαμβώνει τὸν ὀφθαλμὸν, τὸ δὲ ἄπειρον αὐτοῦ μεγαλεῖον καταβάλλει τὴν φαντασίαν!

Ἥδη ὁ Ἥλιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλανητικοῦ συστήματος κυριχορεῖ διὰ τῆς ὑπερμέτρον αὐτοῦ μάξης, συγκρατεῖ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ ἐλξεως τοὺς πλανῆτας περὶ ἑαυτὸν, θερμαίνει, φωτίζει, ζωογονεῖ καὶ κυβερνεῖ τὸν κλιμακὸν κόσμον.

Οἱ πλανῆται κινεῖνται περὶ τὸν Ἥλιον, οἱ δορυφόροι στρέφονται περὶ τοὺς πλανῆτας, οἱ κομήται στρέφονται περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ ὁ Ἥλιος αὐτὸς τρέχει ἀνὰ τὸ ἀχανές, πρὸς τὸν ἀστρισμὸν τοῦ Ἡρακλέους, συμπαρασύρων μεθ' ἑαυτοῦ ὀλόκληρον τὸ πλανητικὸν σύστημα, τοὺς πλανῆτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας!

Τὸ πᾶν κινεῖται! Τὸ ἡλιακὸν σύστημα ὀλόκληρον κινεῖται μετὰ τῶν κολοσσίων αὐτοῦ πλανητῶν καὶ τῶν τεραστίων αὐτοῦ διαστάσεων. Καὶ εἶνε τόσω μέγα, τόσω ἐκτεταμένον! Τὸ φῶς διανύον 315000 χιλιομέτρα κατὰ δευτερόλεπτον ἔχει ἀνάγκη μιᾶς ὀλοκλήρου ὥρας περίπου, ὅπως διατρέξῃ αὐτό!

Ὁ Ἥλιος λοιπὸν κινεῖται ἐντὸς τοῦ ἀπείρου συμπαρασύρων μεθ' ἑαυτοῦ ὀλόκληρον τὸ πλανητικὸν σύστημα! Ἄλλ' ὅποια ταξίμ, ὅποιαν βαθμίδα κατέχει οὕτως ἐν τῷ Σύμπαντι; Τὴν ἄστρον τῆς ἡμέρας, ἡ ἐστία ἡ συνταροῦσα τὸ πᾶν ἐπὶ τῆς Γῆς, ὁ κολοσσὸς αὐτός, ὅστις εἶνε

324000 φορές βεβαίως της Γης, δεν είναι εμμή εις τῶν μικρῶν απλανῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τῶν ἀπείρων τὸ πλῆθος ἡλίων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀστρικήν σύστημα τοῦ Γαλαξίου, ἀσήμαντον μέλος ἐνὸς ἀτόμου τοῦ Σύμπαντος, σταγῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ χάους!

Οἱ πλείστοι τῶν απλανῶν ἀστέρων εἶνε κατὰ πολὺ μεγαλῆτεροι, λαμπρότεροι καὶ ἰσχυρότεροι τοῦ Ἡλίου. Εἶνε καὶ αὐτοὶ πάντες ἡλιοί, κέντρα πλανητικῶν συστημάτων, πηγαὶ φωτός, θερμότητος, δυνάμεως· εἶνε ἡλιακὰ συστήματα, ἔχοντα ἄλλα ἕνα, ἄλλα δύο καὶ ἄλλα πλείονας ἐπιποικιοχρόους ἡλίους· κινουῦνται ἐντὸς τοῦ ἀπείρου συμπαρασύροντες μεθ' ἑαυτῶν κόσμους ὁλοκλήρους, τρέχουσιν ἐντὸς τοῦ χάους, παρακολουθούμενοι ὑπὸ τῶν περικυκλοῦντων αὐτοὺς πλανητῶν, δορυφόρων καὶ κομητῶν. Εἶνε παμμέγιστοι! Ἡ μάζα τοῦ συστήματος τοῦ ἀστέρος ἢ τῆς Κασσιόπειας εἶνε ὀκταπλασία τῆς τοῦ Ἡλίου, ἢ τοῦ Σειρίους τριπλασία, καὶ ἢ τοῦ δορυφόρου αὐτοῦ διπλασία!

Ἄλλ' ἀπέχουσιν ἀπ' ἡμῶν τόσον, ὥστε καὶ διὰ τῶν ἰσχυροτέρων τηλεσκοπίων ὁρώμενοι, φαίνονται ὡς φωτεινὰ μόνον σημεῖα! Οἱ πλησιέστεροι τῶν ἀστέρων τούτων ἀπέχουσιν ἀπ' ἡμῶν σχεδὸν ἑκατομμυριάκις περισσότερον τοῦ Ἡλίου· τὸ φῶς ἵνα διατρέξῃ τὰς τεραστίαις ταύτας ἀποστάσεις ἔχει ἀνάγκην δεκάδων καὶ ἑκατοντάδων ἐτῶν. Ὁ Ἡλιος ὁρώμενος ἐκείθεν μόλις εἶνε ὁρατός· ὁλόκληρον δὲ τὸ πλανητικὸν σύστημα μόλις φαίνεται ὡς μικροσκοπικὴν σημείον. Τόσον αἱ ἀποστάσεις αὐτῶν εἶνε ὑπερμετροί, ἄπειροι!

Καὶ ὅμως οἱ ἀπειράριθμοι αὐτοὶ τὸ πλῆθος ἡλίοι, οὓς βλέπομεν πληροῦντας πανταχόθεν τὸν οὐρανόν, οἱ παμμέγιστοι αὐτοὶ ὄγκοι, οἱ καταπληκτικοὶ αὐτοὶ κόσμοι, ὅλοι ὅμοῦ δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ ἐν ἄτομον τοῦ Σύμπαντος, μίαν μονάδα ἐντὸς τοῦ ἀπείρου. Ἀνῆκουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φάλαγγα τοῦ οὐρανοῦ, εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα, εἰς τὸ ἡμέτερον ἀστρικὸν σύστημα τοῦ Γαλαξίου. Εἶνε μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οικογενείας, ἀπειροελαχίστης σχετικῶς πρὸς τὸ ἄπειρον ἐν ᾧ εὐρίσκονται, ἀπειροστῆς πρὸς αὐτὸ καθὼς πεπερασμένης.

Ὁ παμμέγιστος Γαλαξίας, ὁ φωτοοκεανὸς αὐτὸς, τοῦ ὁποῦ ἐκάστη σταγῶν εἶνε καὶ εἰς κόσμος, ἐν ἡλιακὸν σύστημα, ὁ Γαλαξίας ὁλόκληρος, τοῦ ὁποῦ τὴν ἑκτασιν μόλις δύναται νὰ διανύσῃ ὁ ταχύτερος τῶν ταχυδρόμων, τὸ φῶς, ἐντὸς 30000 ἐτῶν, εἶνε μικρὸν τι σημείον ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς, ἀπειροελαχίστου τμήματος τοῦ ἀπείρου χάους, μόνος τοῦ Σύμπαντος, ἀπλή φωτονεφέλη ὡς αἱ γλιιάδες τοιαῦται, ἃς βλέπομεν διὰ τοῦ τηλεσκοπίου καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις εἰς τὸ διάστημα!

Ἄλλ' αὐταὶ ἀπέχουσι ἀπείρως ἀπ' ἡμῶν.

εὐρισκόμεναι εἰς ἄλλας χώρας, εἰς ἄλλους ὁρίζοντας τοῦ ἀχανοῦς, ἀποελοῦσιν ἄλλους Γαλαξίας, ἄλλα ἄτομα τοῦ Σύμπαντος, φαίνονται ἡμῖν μικρά, ἀπειροελαχίστοι σχετικῶς πρὸς τὴν ἡμέτερον, οὗ ἀποτελοῦμεν μέρος.

Καὶ ὅμως εἶνε παμμέγιστοι! αἱ πλείστοι αὐτῶν ἀποτελοῦνται ἐξ ἀναριθμητῶν τῶν πλῆθος ἀστέρων, ὡς ὁ ἡμέτερος Γαλαξίας, ἄλλαι κατέχουσιν ἀπείρους ἑκτάσεις καὶ εὐρίσκονται ἐπι ἐν ἀερώδει καταστάσει. Ἡ περιφέρως φωτονεφέλη τοῦ Ὀρίωνος, ἢ καλύπτουσα σχεδὸν ὁλόκληρον τὸν ὁμίον μόνον μεγαλοπρεπῆ ἀστειρισμόν, τὸν ὠραιότερον τοῦ ἡμετέρου οὐρανοῦ, εἶνε τόσον μεγάλη, ὥστε μόνον τὸ κεντρικόν, τὸ λαμπρότερον αὐτῆς τμήμα, δύναται νὰ περιλάβῃ τὸ εὐλαχίστον 700 δισηκτομμύρια φορές τὸν Ἡλίον!

Ἐὰν τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα εὐρίσκειτο εἰς τὰς ἀπομακρυσμέναις ταύτας οὐρανίους χώρας, ἐὰν ἦτο μέλος μιᾶς τῶν πολλῶν αὐτῶν φωτονεφελῶν τοῦ χάους, ὅλος διάφορος θὰ ἦτο ἢ ὄψις τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν. Ἐκεῖ θὰ εἶχομεν ἄλλους ἀστειρισμούς, θὰ ἐβλέπομεν ἄλλους ἀστέρας, τοὺς ἀστέρας τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν φωτονεφέλην ἐν ᾗ θὰ εὐρισκόμεθα· ἐνθὸς ὁ ἡμέτερος Γαλαξίας μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων αὐτοῦ ἡλίων μόλις θὰ ἐφαίνετο μακρὰν, πολὺ μακρὰν ἡμῶν, ὡς μικρὰ φωτονεφέλη ἐλαχίστων διαστάσεων.

Ἐκάστη λοιπὸν φωτονεφέλη, ἕκαστος Γαλαξίας, ἀποτελεῖ ἴδιον κόσμον πλανώμενον μεταβάλλοντα ἀενάως θέσιν εἰς τὸ διάστημα. Οἱ ἀπειροπληθεῖς ἡλιοί, οἱ ἀποτελοῦντες τοὺς ὑπερμέτρος αὐτοὺς κόσμους κινουῦνται καὶ αὐτοί, τρέχουσιν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ὡς ἀστραπαί, ὡς διαττοντες ἀστέρες, χωρὶς ὅμως νὰ συγκρούωνται, χωρὶς νὰ ἀλλοκαταστρέφονται· ἄρα αἱ θέσεις τῶν δὲν εἶνε κινούμενοι, αἱ κινήσεις τῶν δὲν εἶνε τυχαίαι· ἀποτελοῦσιν ἐν παμμέγιστον ἁρμονικὸν σύστημα, ἀκολουθοῦσι γενικῶς κανόνας, ὑπέκουσιν εἰς ὁρισμένους φυσικοὺς νόμους. Ἐὰν τοιοῦτοι γενικοί νόμοι δὲν ὑπῆρχον, ἐὰν οἱ ὑπερμεγέθεις οὗτοι ὄγκοι ἐκινουῦντο ἀθαιρέτως, τυχαίως, θὰ ἐπέφερον ἀφύκτως τὴν ἀταξίαν, τὴν σύγχυσιν, τὴν καταστροφὴν τοῦ παντός. Ἄρα τάξις καὶ ἁρμονία ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰ ἀπειρομεγέθη ταῦτα ἀστρικὰ συστήματα, ὅπως τάξις καὶ ἁρμονία διέπει τὰ μέλη αὐτῶν, τοὺς μικροὺς πλανητικοὺς κόσμους, ἐξ ὧν σύγκεινται.

Μία τῶν μεγαλητέρων κατακλήσεων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶνε ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὁμογενοῦς, ἢ ἀπόδειξις τῆς καθολικῆς ταυτότητος τοῦ κόσμου. Ἡ ὕλη πληροὶ τὸ ἀχανὲς καὶ ἐντὸς αὐτῆς ὑπάρχει μία γενικὴ, παγκόσμιος δύναμις διέπουσα τὸ Σύμπαν. Τὸ πᾶν ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου γήινου μορίου μέχρι τῶν παμμέγιστων φωτοβόλων οὐρανίων σφαιρῶν ὑπέκεινται εἰς μίαν δύναμιν, τὴν δύναμιν τῆς παγκοσμίου ἐλξεως,

κυβερνᾶται ὑπὸ ἐνὸς νόμου, τοῦ αἰωνίου νόμου τοῦ Νεύτωνος. Πανταχοῦ εὐρίσκουμεν οὐ μόνον τοὺς αὐτοὺς φυσικοὺς καὶ μηχανικοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτὰ χημικὰ στοιχεῖα, τοὺς αὐτοὺς χημικοὺς συνδυασμούς. Οἱ περικαλλεῖς ἀστέρες, οἱ λάμποντες αὐτοὶ ἡλιοί, οἵτινες ἐπὶ πολὺ ἐλατρεύθησαν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος ὡς θεότητες, οὐδὲν εὐγενέστερον ἡμῶν ἐνέχουσι. Τὰ χημικὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν κατὰ τὰς φασματοσκοπικὰς παρατηρήσεις ἀποτελοῦνται, εἶνε τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς, εἶνε τὰ αὐτὰ πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὁ χημικὸς εὐρίσκει ἀναλύων ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, τὰ κοινὰ σώματα.

Β'

Τοιοῦτον ἐν ὀλίγοις τὸ Σύμπαν! Τόσω ἁπλοῦν εἰς γενικὰ αἴτια, εἰς θεμελιώδεις νόμους, ὅσω πολὺπλοκον εἰς φαινόμενα· τόσω ἁρμονικὸν ἐν τῷ συνόλω, ὅσω ποικίλον ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Ἄλλὰ τοιοῦτον ὂν, ὡς ἔχει σήμερον, εἶνε ἄσχετος ἔργον τῆς τύχης, ἀποτέλεσμα τυχαίου γεγονότος, ἢ ἐγεννήθη, ἀνεπτύχθη καὶ ἐμορφώθη καθ' ὁρισμένους νόμους τῆς Μηχανικῆς, συνεπέειχ τῶν αἰωνίων, τῶν ἀμεταβλήτων φυσικῶν νόμων;

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐζήτησε τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου· ἔδειξεν ἀνέκαθεν μέγιστον ἐνδιαφέρον νὰ μάθῃ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, τὴν παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου. Τὰ ἐξοχώτερα ἐρευνητικὰ πνεύματα, οἱ μεγαλητέροι φιλοσόφοι, ἐπὶ τῆς συγκρότου αὐτοῖς καταστάσεως τῆς ἐπιστήμης βασιζόμενοι, προσεπάθησαν νὰ ἐγείρωσι τὴν παχὴν πέπλον, τὴν καλύπτοντα τὴν μυστηριώδη καταγωγὴν τοῦ κόσμου, ἐπεχείρησαν νὰ διαλύσωσι τὸ περιβάλλον ἡμᾶς σκότος, ὅπως ἀναγνώσωσι τὴν ἱστορίαν τοῦ Σύμπαντος.

Τινὲς τούτων παραβλέποντες τὴν ἐξοχὸν ἁρμονίαν καὶ τὴν θαυμαστὴν τελειότητα, ἧτις ἐπικρατεῖ εἰς πᾶν ὅ,τι ἢ φύσις διὰ τῶν γενικῶν αὐτῆς νόμων, ὑπ' αὐτὰ τὰ ἔμματα ἡμῶν παράγει καθ' ἑκάστην, ἠρηθήσαν εἰς αὐτὴν τὴν μητρότητα τοῦ κόσμου, ἀπέδωκαν τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς τυχαῖον καὶ ἄγνωστον γεγονός. Ἰσχυρίσθησαν ὅτι αἱ ποικίλαι ιδιότητες τῶν συστατικῶν αὐτοῦ στοιχείων δὲν εἶνε τοιαῦται, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι σύστημα τι, δυνάμενον νὰ ζῆσιν καὶ νὰ ἀναπτύχῃ, ὅτι δὲν εἶνε τοιαῦται, ὥστε νὰ δύναται νὰ συντελέσωσιν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἁρμονίαν τοῦ ὅλου καὶ εἰς τὴν τάξιν ἐνταῖς ἀμοιβαίαις ἐνεργείαις τῶν μερῶν αὐτοῦ. Ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γεννηθῇ ὁ κόσμος αὐτός, ὅπως ὑπάρχει σήμερον, καθ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκην, ἐνεκα αὐτῶν τῶν ιδιοτήτων τῶν στοιχείων αὐτοῦ, ἐνεκα αὐτῶν τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὑπ' ὧν κυβερνᾶται, ἐνεκα αὐτῶν τῶν αἰωνίων νόμων, ὑπ' ὧν διέπεται. Κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐνδιατριψόμεν εἰς τὴν συζήτησιν τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιχειρη-

μάτων, ἐφ' ὧν οἱ ὀπαδοὶ τῶν θεωριῶν τούτων στηρίζονται. Προτιμῶμεν νὰ μεταδώμεν ἀμέσως εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐκκεντῶν ἰδεῶν. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὰς ὑποθέσεις, τὰ προϊόντα τῆς φαντασίας· οὐδὲν θέλομεν δεχθῆν ἄνευ ἐπιστημονικῆς ὁποδείξεως.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παρατηρήθη πολλάκις γεγονός τι λίαν περίεργον· πλείστοι ἐπιστημονικὰ ἀλήθειαι ἐμαντεύθησαν, ἐὰν μοι ἐπιτρέπηται ἢ ἐκφρασίαι, πολὺ πρὶν ἢ αἱ ἐπὶ τῶν φαινόμενων παρατηρήσεις καὶ αἱ θεωρητικαὶ ἐρευναι ἀποκαλύψωσιν αὐτάς. Ἡ ὁδὸς αὕτη πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας βεβαίως δὲν εἶνε ἡ ἀσφαλεστέρα· ὅταν ἢ φαντασία ἀφίεται ἐλευθέρα, δὲν ὀδηγεῖ πάντοτε πρὸς τὴν πραγματικότητα, πρὸς τὸ ἀληθές.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μελετώντες τὰ διάφορα φαινόμενα, φιλοσοφούντες ἐπ' αὐτῶν, ὑψόμενοι ἔνω τῶν κοινῶν ἐντυπώσεων, ἔνω τῶν προλήψεων, κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὰ ἀκριβέστερα συμπεράσματα, κατώρθωσαν νὰ μαντεύσωσι τὰς μεγαλητέρας ἐπιστημονικὰς ἀληθείας, ἃς βραδύτερον οἱ ἐπελθόντες αἰῶνες διὰ διαδοχικῶν ἀνακαλύψεων ἐπεβεβαίωσαν. Λέγοντες οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐννοοῦμεν βεβαίως τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν λαόν, τὸ ἀναρμόδιον πρὸς ἐπίλυσιν τοιούτων ζητημάτων πλῆθος· ἀλλ' ἐκεῖνους τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, οἵτινες ἦσαν οἱ ἀρμοδιώτεροι νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ συστήματος τοῦ κόσμου. Οὐδὲ εἶνε δίκαιον τὰς προλήψεις καὶ τὰς δοξασίας τοῦ λαοῦ νὰ ἐκλαμβάνωμεν ὡς τὸ ἐπιστημονικὸν πρόβλημα τῆς ἐποχῆς του. Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τὸ φρόνημα τῶν πολλῶν, αἱ δοξασίαι τοῦ πλῆθους, ἢ κοινὴ γνώμη οὐδεμίαν ἔχουσι σημασίαν· μόνοι οἱ εἰδικοί ἄνδρες ἀντιπροσωπεύουσι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐν ᾗ ζῶσιν.

Ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθησέων αὐτοῦ ἐμπνεόμενος ἐθεώρει τὴν Γῆν ἐπίπεδον, ἀκίνητον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κόσμου, δίσκον περιβρεχόμενον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὠκεανοῦ, κεκαλυμμένον ὑπὸ στερεοῦ ἡμισφαιρικοῦ οὐρανοῦ, φέροντος τοὺς θεοὺς, τοὺς ἀστέρας, τὰ νέφη κτλ. Ἐμποδιζόμενος ὑπὸ τῆς ποιητικωτάτης αὐτοῦ θρησκείας νὰ ἀνέλθῃ ἔνω τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς νηπιώδους ἐποχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἠδυνάτε νὰ δεχθῆ ἄλλο ἀπ' ὅ,τι αὐτὸς διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν ἐνόμιζεν ὅτι ἐβλεπεν.

Ὅπως ὅμως ἔχει καὶ εἰς τοὺς φιλοσόφους του; Αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦντες δημοσίᾳ συνερῶνον πλερέστατα πρὸς τὰς δοξασίας τοῦ λαοῦ, αὐτοὶ οἱ ὅποιοι διδάσκοντες ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ ἐδέχοντο ὅτι ὅλοι οἱ ἀστέρες σφάρονται περὶ τὴν Γῆν, ἐρῶνον ἄραγε τοῦτο σπουδαίως, ἐν συνειδήσει;

Ἐν τῇ Ἰωνικῇ Σχολῇ ὁ Θαλῆς, ὁ Ἀναξίμανδρος, ὁ Ἀναξίμενης καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐδίδασκον

εις τούς μαθητάς αὐτῶν τῆ σφαιροειδῆ τῆς Γῆς, τὴν κλίσην τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ τὰ πραγματικὰ αἰτία τῶν ἐκλείψεων τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐδίδασκε πρὸς τούτους, ὅτι ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἀποτελοῦνται ἐξ ὕλης ἐχούσης βάρος, ἐξ ὕλης ὁμοίας πρὸς τὴν τῆς Γῆς· ἐρωτώμενος δέ, πῶς ἐνῶ τὰ σώματα ταῦτα εἶχον βάρος, δὲν ἐπιπτον, ἀλλ' ἔμενον μετέωρα εἰς τὸ διάστημα, ἀπήντα ὅτι αἰτία τούτου ἦτο ἡ κυκλικὴ κίνησις αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ πτώσις των θά ἦτο ἄμεσος ἐάν ἔπαυεν ἡ κίνησις αὐτῆ. Ἐγνώριζε δηλαδὴ τὸν νόμον, ἐφ' οὗ σήμερον στηρίζεται ὁλόκληρος ἡ Οὐράνιος Μηχανικὴ, τὸν μεγαλύτερον νόμον τῆς φύσεως, τὸν νόμον τῆς παγκοσμίου ἐλξεως, οὐτινος ἡ ἀνακάλυψις μετὰ δύο χιλιάδας ἐτῶν ἀπθηνάτισε τὸ ὄνομα τοῦ Νεύτωνος.

Ἐν τῇ Πυθαγορείῳ Σχολῇ ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐδίδασκον τὰς δύο κινήσεις τῆς Γῆς, τὴν περὶ τὸν Ἡλιον καὶ τὴν περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς· εἶχον ἀκριβεῖς ἰδέας περὶ τῶν ἀποστάσεων τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἀπ' ἡμῶν· ἔλεγον ὅτι ἂν τις παρετῆρει ἐκ τινος τῶν ἀστέρων τούτων τὴν τροχίαν τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἡλιον, θά ἐφαίνετο αὕτη ὡς ἀπλοῦν σημεῖον. Ἐδόξαζον ὅτι οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες εἶνε ἥλιοι ὡς ὁ ἡμέτερος, καὶ ἐζήτησαν νὰ μετρήσωσι τὰς διαστάσεις τοῦ Ἡλίου καὶ τὴν ἀπόστασιν αὐτοῦ ἀπ' ἡμῶν δι' εὐρεσιμάτων καὶ ἀκούοντες ἀκριβῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων. Ἐγνώριζον ἐν μίᾳ λέξει πάσας τὰς ἀρχάς, ἐφ' ὧν σήμερον στηρίζεται ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη.

Διατί ὅμως δὲν ἐδίδασκον ταῦτα ἐνώπιον τοῦ πλήθους; Εἶχον ἐναντίον αὐτῶν τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν, τὰς προλήψεις καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐθεώρει τοὺς ἀστέρας ὡς θεότητες, καὶ ἐπίστευεν ὅτι τὸ πᾶν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ γάμου τοῦ Οὐρανοῦ μετὰ τῆς Γῆς. Ἡ ἐπιμονή, τὸ σέβας καὶ ἡ πεποθήσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἰδέας ταύτας ἦσαν τοιαῦται, ὥστε οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὰς ἐγγίσῃ δημοσίᾳ· καὶ ὅσοι ἐτόλμησαν ὑπέστησαν τὰς φοβεράς συνεπείας τοῦ εὐγενοῦς θάουτος των.

Ὁ Ἀναξαγόρας διδάσκων εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὰ ἀληθῆ αἰτία τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ ἀποδίδων ταῦτα εἰς τοὺς ἀμεταβλήτους φυσικοὺς νόμους καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐνεργείαν τῶν θεῶν, κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὡς ἄθεος· καὶ θά ἐθανατοῦτο, ἂν μὴ τῇ ἰσχυρῇ ἐπεμβάσει τοῦ φίλου καὶ μαθητοῦ αὐτοῦ Περικλέους κατορθοῦτο νὰ μεταβληθῇ ἡ ποινὴ αὐτοῦ εἰς ἐξορίαν.

Ἄξιαι θαυμασμῶ διὰ τὸ φιλοσοφικὸν ὕψος καὶ τὸ μεγαλοπρὸς τῆς σιγῆς εἶνε αἱ κοσμιογονικαὶ θεωρίαι τῶν ἀρχαίων. Δὲν περιορίζονται εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀληθοῦς συστήματος τοῦ κόσμου, δὲν ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν τῶν οὐράνιων φαινομένων, ἀλλ' ἰδοὺ ἀνυψοῦνται μέχρις αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου, ἀν-

έρχονται ἵνα ἐρευνήσωσιν αὐτὴν τὴν καταγωγὴν τοῦ Σύμπαντος. Ὁ κόσμος, λέγουσι, δὲν ἦτο πάντοτε οἷος εἶνε σήμερον· οἱ ἀστέρες δὲν ὑπῆρχον ἀνεκάνθεν ὡς ἔχουσι νῦν· ἀλλ' ἐσχηματίσθησαν σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῆς βαθμιαίας συμπυκνώσεως τῆς ὕλης, ἣτις ἦτο διεσκορπισμένη ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς.

Ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια εἶνε ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ θραυστέραν ἰδέαν! Οἱ ἀστέρες, οὗς ἡ ἀνθρωπότης ἐλάτρευεν ὡς θεότητας, ὡς ὑπερφυσικά ὄντα, οἱ ἀστέρες, τὸ σύμβολον τῆς αἰωνίου ζωῆς, τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἀθανάτου κάλλους, οἱ ἀστέρες οἱ ἄπειροι τὸν ἀριθμὸν, οἱ αἰώνιοι τὴν ηλικίαν, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μία τῶν μορφῶν, μία τῶν φάσεων, ἧς λαμβάνει διαδοχικῶς ἡ ὕλη διὰ τοῦ χρόνου! Ὑπέκουσι καὶ αὐτοὶ ὡς τὰ ζῶα, ὡς τὰ φυτὰ, εἰς μεταβολάς, εἰς ἀλλοιώσεις, εἰς κατατροφάς· ἔχουσι ἀρχὴν καὶ τέλος, ἀκμὴν καὶ παρακμὴν, νεότητα καὶ γῆρας, γεννῶνται, ζῶσι καὶ θνήσκουσιν. Εἶνε κόσμοι δημιουργούμενοι ἐκ τῆς ὕλης καὶ μορφοῦμενοι διὰ τοῦ χρόνου, συνεπεί τῶν αἰωνίων φυσικῶν νόμων ὑπ' αὐτὰ τὰ ὄμματα ἡμῶν! Ὅποιον μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον θέαμα!

Γ'.

Ἄλλ' ἵνα ἡ θεωρία αὕτη ἐπιβληθῇ εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἵνα εἰσαχθῇ ὡς ἀλήθεια ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἦτο ἀνάγκη νὰ στηριχθῇ οὐχὶ μόνον ἐπὶ φιλοσοφικῶν σκέψεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀσφαλεστέρων βάσεων, ἐπὶ θετικωτέρων ἀποδείξεων.

Πρὸς τούτο ἔπρεπε νὰ περιμενῆ χιλιετηρίδας ὁλοκλήρους, ἔπρεπε νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ θαυμασιωτέρου τῶν ὀργάνων, τοῦ τηλεσκοπίου, καὶ τὸ τηλεσκοπίον αὐτὸ νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας εἰς τῶν μεγαλύτερων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ ὁ William Herschel. Ὁ ἐξοχος οὗτος ἀστρονόμος τὸ ἐθάύμασε, τὸ ἐλάτρευσε καὶ διήλθε παρ' αὐτῷ ὁλόκληρον τὴν βίον του· τῷ ἔδωκε κολοσσαίαις διαστάσεις, καὶ ἐζήτησε νὰ ἐρευνήσῃ δι' αὐτοῦ τὰ βάθη τοῦ οὐρανοῦ, νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὴν τὴν φύσιν περὶ τῶν μυστηρίων τῆς, νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῷ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὸ εἶδωλον τῆς δημιουργίας.

Τὴ ἐζήτησε; τὴν ἀλήθειαν· καὶ τὴν ἐζήτησε μετ' ἐπιμονῆς, δι' ἐργασίας ὑπερανθρώπου, σπουδάζων νυχθημερόν, λησμονῶν ἑαυτὸν, λησμονῶν τὴν πλανήτην ἐφ' οὗ εὐρίσκατο, οὐρανοδοτῶν, τρέγων καὶ ἐρευνῶν ἀνὰ τὸ ἀχανές, ἀνὰ τὸ ἄπειρον. Ζητεῖτε καὶ εὐρήσατε! Καὶ δὲν ἐζήτησε ἀσκόπως ἐκεῖνος· προσδιορίζων τὰς σχετικὰς θέσεις τῶν πολλαπλῶν ἀστέρων, ἀνεκάλυπτεν ὅτι οἱ πλείστοι τούτων δὲν εὐρίσκονται φαινομενικῶς μόνον πλῆσιον ἀλλήλων, ἀλλὰ συνδέονται πραγματικώτερον, ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ σύστημα, ἀποτελοῦσιν ἴδιον κόσμον ὡς ὁ ἡμέτερος, ἔχουσιν ἓνα κεντρικὸν ἀστὲρα καὶ στρέφονται περὶ

αὐτὸν ὡς ὁ ἡμέτερος πλανήτης περὶ τὸν Ἡλιον. Ὅποια καταπληκτικὴ ἀνακάλυψις! Τὰ μικροσκοπικὰ φωτεινὰ σημεῖα, ἐξ ὧν βρῖθαι ὁ οὐρανός, εἶνε κόσμοι ὁλόκληροι, ἔχοντες ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, ὁλόκληρον ὄργανισμὸν, μεγαλοπρεπεῖς κινήσεις, ἡμέρας, ἔτη, ἐποχάς· καὶ ἴσως ἴσως κατοίκους! Ζητεῖτε καὶ εὐρήσατε! Δὲν ἠρκέσθη ἐκεῖνος εἰς τούτο μόνον, δὲν ἔστη ἐκεῖ. Ἐξικολούθησε νὰ ἐρευνῇ πανταχοῦ τοῦ οὐρανοῦ· ἠθέλησε νὰ ἴδῃ καὶ ἄλλας σελίδας τῶν μυστηρίων τοῦ Σύμπαντος· ἠρένησε, κατεμέτρησε καὶ ἐσπούδασε τὰς φωτονεφέλας. Καὶ τί ἐζήτησε νὰ ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῶν; τίς οἶδεν! ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει ὄρια, τὴ δὲ περιβάλλον ἡμᾶς ἄγνωστον εἶνε ἄπειρον. Μόνον ζητοῦντες εὐρίσκατε. Ὁ Νεῦτων ἐρωτώμενος πῶς ἀνεκάλυψε τὴν ἀρχὴν τῆς παγκοσμίου ἐλξεως, ἀπήντησε τὸ περίφημον ἐκεῖνο, πάντοτε σκεπτόμενος. Οὕτω καὶ ὁ πολὺς Herschel πάντοτε ἐρευνῶν, σπουδάζων τὰς φωτονεφέλας, συγκρίνων αὐτάς πρὸς ἀλλήλας, ἀναζητῶν καὶ ἀνακαλύπτων νέας καὶ πάλιν μελετῶν, ἐφθασεν εἰς τὸ ἐξῆς ἀξιοθαύμαστον συμπέρασμα, ὅπερ ἀνεκοίνωσε τῷ 1811 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Λονδίνου: αἱ φωτονεφέλαι παριστῶσι κόσμους ἐν τῷ γίγνεσθαι, κόσμους σχηματιζομένους βαθμῶν διὰ τῆς συμπυκνώσεως τῆς νεφελώδους ὕλης. Πόθεν ὁρμώμενος, πῶς βασιζόμενος κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα τούτο; μήπως εἶδεν ἰδίους ὄμματα τὸν μετασχηματισμὸν φωτονεφέλης τινὸς εἰς ἥλιον; μὴ παρέστη μάρτυς σχετικῆς τινος μεταβολῆς; Οὐχὶ βεβαίως! Τὸ τοιοῦτον εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον! Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἀπειροελάχιστος σχετικῶς πρὸς τὸν χρόνον, ὅστις ἀπαιτεῖται ὅπως τοιαῦται ἔκτακτοι μεταμορφώσεις καταστῶσιν αἰσθητὰ ἡμῖν.

Ἠκολούθησεν ὅμως μεθόδῳ τινι γνωστῇ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ· συγκρίνων πρὸς ἀλλήλας τὰς διαφόρους γνωστὰς φωτονεφέλας, παρατήρησεν ὅτι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν εὐρίσκατο ὅλας τὰς παραλλαγάς, ἧς ὁ χρόνος θά ἐπέφερε βαθμῶν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς ἐκάστην αὐτῶν· ἵνα εὐρῇ τὰς διὰ τοῦ χρόνου μεταμορφώσεις ἐνὸς ἀτόμου εἴηκε πρὸ αὐτοῦ πολλὰ ἄτομα ὁμοειδῆ διαφόρων ηλικιών. Αἱ φωτονεφέλαι τὰς ὁποίας βλέπομεν διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἐν τῷ οὐρανῷ παρουσιάζουσι μεγάλην ποικιλίαν. Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶνε ἄμορφοι, δὲν ἔχουσι κανονικὸν σχῆμα, ἔχουσι τὴν αὐτὴν λαμπρότητα καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν, καὶ εὐρίσκονται ἐτι ἐν ἀερώδει καταστάσει. Ἄλλαι εὐρίσκονται μὲν ἐπίσης ἐν ἀερώδει καταστάσει, παρουσιάζουσι ὅμως εἰκρινῶς ἓνα ἢ καὶ πλείονες λαμπροὺς πυρῆνας, περὶ οὗς φαίνεται ὅτι συμπυκνῶνται ἢ μάζα αὐτῶν. Ἄλλαι πάλιν, πολυπληθέσταται μάλιστα, ἔχουσι σχῆμα κανονικόν, συνήθως ἐλλειψοειδές, λίαν ἐπιμήκες, καὶ

φέρουσι λαμπροὺς πυρῆνας εἰς τὸ κέντρον. Ἡ ὠραιότερα γνωστὴ τούτων εἶνε ἡ τῆς Ἀνδρομέδας, ἣτις κατέχει μεγίστην ἔκτασιν ἐπὶ τῆς οὐρανόσφαιρας· ἔχει μῆκος 10.30', ἦτοι τριπλάσιον σχεδὸν τῆς φαινομένης διαμέτρου τοῦ Ἡλίου, καὶ πλάτος 24', ἦτοι ὀλίγον μικρότερον ταύτης, τοῦθ' ὕπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἐπιφανεία αὐτῆς δύναται νὰ περιλάβῃ τὸ ὅλῳ ἴσον 2000 δισεκατομμύρια φορές ὁλόκληρον τὸν Ἡλιον. Ὑπάρχουσιν ἄλλαι, αἵτινες διὰ τῶν ἰσχυρῶν τηλεσκοπίων ὁρμώμεναι ἀναλύονται εἰς ἀναρίθμητον πλῆθος ἀστέρων· ἐν αὐταῖς ὁ βαθμὸς τῆς συμπυκνώσεως ἐφθασε μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ ἡλιακῶν συστημάτων· τοιαῦτη εἶνε ἡ τοῦ Ἡρακλέους, ἡ ὠραιότερα διαλυτὴ φωτονεφέλη τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου.

Ὅθεν ἐπὶ τῶν γνωστῶν φωτονεφελῶν εὐρίσκαμεν ὅσους τοὺς βαθμοὺς τῆς συμπυκνώσεως, δι' ὧν διέρχεται ἡ ὕλη, ἀπὸ τῆς νεφελώδους καταστάσεως μέχρι τοῦ τελείως σχηματισμένου ἀστέρου. Ἐν αὐτῷ λοιπὸν τῷ οὐρανῷ ἀναγινώσκουμεν γεγραμμένην ἐπὶ τῶν φωτονεφελῶν ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, βλέπομεν ὅτι καὶ τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα ἐγεννήθη ἐκ μιᾶς τοιαύτης φωτονεφέλης, βλέπομεν ὅτι ἡ Γῆ αὕτη δὲν εἶνε εἰμὴ εἰς ἐσθραμένους ἥλιος, ἐφ' οὗ ὁ ἀνθρώπος κατοικεῖ μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

Ἡ κοσμιογονικὴ αὕτη θεωρία τοῦ Herschel, ὅσον λογικὴ καὶ ἂν φαίνεται, ἵνα λάβῃ ἐπιστημονικὸν κύρος, ἵνα ἐξέλθῃ τῶν ὀρίων τῆς ἀπλῆς ὑποθέσεως, ἔχει ἀνάγκη νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ ὑπὸ βασιμωτέων ἀποδείξεων. Δυστυχῶς ἡ ἡμεσὸς παρρητήρησις οὐδεμίαν τοιαύτην δύναται νὰ παράσῃ ἡμῖν ἤδη. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν πῶς δι' ἄλλης ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, πῶς ἐξ ἄλλων φαινομένων ἀνερχόμενοι πρὸς τὰ αἰτία δυνάμεθα νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τοῦ Herschel.

Δ'.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Herschel διὰ τοῦ κολοσσαίου αὐτοῦ τηλεσκοπίου ἐδόξαζε τὴν Ἀγγλίαν, ἐν Γαλλίᾳ ἐτέρω ἐξοχος διάνοια, ἰσχυρὰ μαθηματικὴ μεγαλοφυΐα αὕτη, δι' ὅλους ἀντιθέτων μεθόδων, διὰ τῶν θαυμασιῶν μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν, προσέφερε τὰς μεγίστας τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ὁ πατὴρ τῆς οὐρανόσφαιρας μηχανικῆς, ὁ μέγας Laplace, διὰ τῶν ἀναλυτικῶν αὐτοῦ τύπων, διὰ τῶν διαφορίσεων καὶ ὁλοκληρώσεων, κατώρθωσε νὰ ἐρευνήσῃ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τὴν μηχανικὴν κατάστασιν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. Θεωρῶν τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν παρατήρησε πλείστα φαινόμενα, ἅτινα μελετήσας ἐπισταμένως κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν περίφημον αὐτοῦ κοσμιογονικὴν θεωρίαν.

Ἄς ἀκούσωμεν τί λέγει αὐτὸς ὁ Laplace περὶ

τούτων: «ὅταν καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, λέγει, εἶνε ἀθάλαστα, ἐν τούτοις ἔχουσι μεταξύ των σχέσεις τινάς, αἵτινες δύνανται νὰ διαφωτίσωσιν ἡμᾶς περὶ τῆς κατάγωγῆς του. Ἐρευνῶντες αὐτὰ μετὰ προσοχῆς ἐκπλησσομένη βλέποντες ὅτι ὅλοι οἱ πλανῆται κινοῦνται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου· ὅτι οἱ δορυφόροι κινοῦνται περὶ τοὺς πλανῆτας αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν φορὰν, καὶ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου· καὶ τέλος ὅτι ὁ Ἥλιος, οἱ πλανῆται καὶ οἱ δορυφόροι, τῶν ὁποίων εἶνε γνωσταὶ αἱ περιστροφικαὶ κινήσεις, στρέφονται περὶ ἄξονα κατὰ τὴν αὐτὴν φορὰν καὶ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν κινήσεων τῶν προσβολῶν αὐτῶν. Οἱ δορυφόροι ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην παρέχουσιν ἀξιοσημεῖωτον φαινόμενον· ὁ χρόνος τῆς περιστροφῆς ἐκάστου αὐτῶν περὶ τὸν ἄξονά του εἶνε ἴσος πρὸς τὸν χρόνον τῆς περιφορᾶς αὐτοῦ περὶ τὸν οἰκτεῖον πλανῆτην. Τοῦτο τοῦλάχιστον παρατηρεῖται ἐπὶ τῆς Σελήνης, ἐπὶ τῶν 4 δορυφόρων τοῦ Διὸς καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου δορυφόρου τοῦ Κρόνου, ἧτοι ἐπ' ὅλων τῶν δορυφόρων, ὧν γνωρίζομεν τὸν χρόνον τῆς περιστροφῆς.

Τοιαῦτα φαινόμενα, τῶσφ ἐκτακτα, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ προσέκυψαν κατὰ τύχην. Ὑπολογίζοντες μαθηματικῶς τὴν πιθανότητα αὐτῶν, εὐρίσκομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ στοιχηματίσωμεν τοῦλάχιστον 200 χιλιάδας δισεκατομμύρια καθ' ἑνός, ὅτι ταῦτα δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς τύχης· τοῦθ' ὕπερ ἀποτελεῖ πιθανότητα κατὰ πολὺ ὑπερέτερον τῆς τῶν πλείστων ιστορικῶν γεγονότων, περὶ ὧν οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Ὅθεν ὀφείλομεν νὰ πιστεύσωμεν, τοῦλάχιστον μετὰ τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως, ὅτι ἀρχικῆ τις αἰτία διεύθυνε τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν.» (1)

Σήμερον ἡ πιθανότης αὕτη ἠῤῥησεν ἐτι πλέον· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Laplace ἦσαν γνωστοὶ μόνον 7 μεγάλοι πλανῆται καὶ τέσσαρες μικροί, ἐνῶ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης γνωρίζομεν 8 μεγάλους καὶ 308 μικροὺς, αἵτινες πάντες στρέφονται κατὰ τὴν αὐτὴν φορὰν. Πῶς δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ φαινόμενα ταῦτα; Ποία εἶνε ἡ ἀρχικὴ αἰτία, ἐξ ἧς προέκυψαν;

Ἴδου πῶς σκεπτόμενος ὁ Laplace ἀνέρχεται ἐκ τῶν φαινομένων πρὸς τὰ αἰτία: «Οἰαδὴποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ φύσις τῆς αἰτίας ταύτης, λέγει, ἐπειδὴ παρήγαγεν ἢ διεύθυνε τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ περιέβαλεν ὅλα τὰ σώματα ταῦτα λαμβανομένης δὲ ὑπ' ὄψιν τῆς πικμεγίστης ἀποστάσεως, ἧτις χωρίζει αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων, δὲν δύναται αὕτη νὰ ἦτο εἰμὴ ρευστὸν τερματικῆς ἐκτάσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἔδωκεν εἰς τὰ σώματα ταῦτα κινήσειν τῆς αὐτῆς φορᾶς,

(1) Exposition du système du Monde p. 449.

σχεδὸν κυκλικὴν περὶ τὸν Ἥλιον, πρέπει τὸ ρευστὸν τοῦτο νὰ περιέβαλλε τὸν Ἥλιον ὡς ἀτμόσφαιρα. Ἄρα ἡ θεωρία τῶν πλανητικῶν κινήσεων ἄγει ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ὅτι συνεπιεῖς μεγάλης θερμότητος, ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἥλιου ἐξεστίνετο κατ' ἀρχὰς πέραν τῶν τροχιῶν ὅλων τῶν πλανητῶν, καὶ ὅτι βαθμιαίως συνεστῆλη μέχρι τῶν σημερινῶν αὐτῆς ὁρίων. Ἐν τῇ ἀρχικῇ καταστάσει ἐν ἣ ὑποθέτομεν τὸν Ἥλιον, ὡμοίαζε πρὸς τὰς φωτονεφέλας, τὰς ὁποίας τὸ τηλεσκόπιον δεῖκνυει ἡμῖν, συγκειμέναις ἐξ ἐνὸς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἕττον λαμπροῦ πυρήνος, περιβαλλομένου ὑπὸ νεφέλης, ἧτις συμπυκνωμένη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πυρήνος, μετασχηματίζει αὐτὸν εἰς ἀστέρρα. Ἐὰν ἐξ ἀναλογίας ὑποθέσωμεν ὅλους τοὺς ἀστέρρα: σχηματιζομένους κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὴν προτέραν αὐτῶν νεφελώδη κατάστασιν, ἧτις καὶ αὕτη ἐπῆλθε κατόπιν ἄλλων καταστάσεων, καθ' ἧς ἡ νεφελώδης ὕλη ἦτο ἐτι μᾶλλον διακεχυμένη, καὶ ὁ πυρὴν ἐτι μᾶλλον ἀσθενῆς τὴν λάμψιν. Οὕτως ἀνερχόμενοι φθάνομεν εἰς μίαν φωτονεφέλην τῶσφ ἀρχαίαν, ὥστε μόλις θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποπτεύσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς.» (1)

Ὅθεν ὁ Laplace ἐκ μόνης τῆς θεωρίας τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, σπουδάζων τὰς κινήσεις τῶν σωμάτων αὐτοῦ, ἐρευνῶν τὰς ἀρχικὰς αἰτίας τῆς παρούσης αὐτοῦ καταστάσεως, καὶ ἐκ τῶν φαινομένων πρὸς τὰ αἰτία ἀνερχόμενος ἐφθασεν εἰς τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ Herschel συμπέρασμα: ὅτι δηλαδή αἱ σημεριναὶ φωτονεφέλαι πικιστῶσι κόσμους ἐν τῷ γίνεσθαι, ὅτι θὰ παρέλθωσιν ἐτι, ἐκτομμύρια αἰῶνων, καθ' οὓς νέοι ἥλιοι θὰ ἐξέρχονται ἐξ αὐτῶν, ἐνῶ ἄλλοι θὰ σβέννυνται.

Τίνι τρόπῳ ὁμοῦ δὲ τῆς συμπυκνώσεως ἐγεννήθησαν οἱ πλανῆται καὶ οἱ δορυφόροι αὐτῶν; Ὁ Laplace ἐν τῇ ἀθανάτῳ αὐτοῦ κοσμιογονικῇ ὑποθέσει ἀνέπτυξεν ἐπιστημονικώτατα τὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ τῶν πλανητῶν ἐκ τῆς φωτονεφέλης. Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ μεγάλου οὗτος Γάλλου ἀστρονόμου, μετὰ τινῶν τροποποιήσεων καὶ συμπληρώσεων, τιθεμένη ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἰδίᾳ τῆς Θερμοδυναμικῆς, φανταίνεται ἡμῖν ἡ λογικωτέρα καὶ ἐπιστημονικωτέρα, ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε ἐπενοήθησαν.

Ἡ ἡλιογόνος φωτονεφέλη ἡμῶν δεχόμεθα ὅτι ἐστρέφετο περὶ ἄξονα· ἦτο ἀρχαῖα, ἀρχαιοτάτη, σκοτεινὴ καὶ ὅλως ψυχρά, εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἀπολύτου μηδενός. Ἐξεστίνετο τοῦλάχιστον μέχρι τῆς τροχιάς τοῦ Ποσειδῶνος, μέχρι τοῦ σημείου ἐνθα τὸ βάρος τῶν μορίων αὐτῆς, ἦτο τοῦλάχιστον ἴσον πρὸς τὴν ἀντιθέτως ἐνεργούσαν ἐπ' αὐτῶν φυγόκεντρον δυνάμιν.

(1) Exposition du système du Monde p. 471.

Τὰ μόρια τῆς φωτονεφέλης ταύτης, ἕνεκα τοῦ βάρους αὐτῶν, ἔτεινον νὰ συμπυκνωθῶσι περὶ τὸ κέντρον αὐτῆς· ὅθεν ἡ φωτονεφέλη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐσμικρύνετο κατὰ τὸν ὄγκον. Ἄλλ' οὐδὲν ἐν τῇ φύσει ἀπόλλυται ἡ ἐνέργεια, ἧτις πρότερον συνετέλει εἰς διατήρησιν τοῦ ὄγκου, μετεμορφῶτο συνεχῶς εἰς θερμότητα καὶ εἰς φῶς. Οὕτως ἡ ἐκ τῆς βαρύτητος προερχομένη συμπύκνωσις τῆς φωτονεφέλης προχωροῦσα διαρκῶς κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ τὴν μάζαν αὐτῆς εἰς μίαν φωτεινὴν σφαῖραν, ἐκπέμπουσαν θερμότητα καὶ φῶς.

Συγχρόνως ὁμοῦ, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Μηχανικῆς, καθόσον ἡ φωτονεφέλη συνεστῆλετο, ἡ ταχύτης τῆς περιστροφικῆς αὐτῆς κινήσεως καὶ ἡ φυγόκεντρος δυνάμις ἠῤῥησαν. Ἐπῆλθε δὲ ἐποχὴ καθ' ἣν περὶ τὸν ἰσημερινὸν ἡ φυγόκεντρος δυνάμις κατέστη μείζων τοῦ βάρους τῶν ἐκεῖ μορίων καὶ κατέστρεψε τὴν ἰσορροπίαν αὐτῶν· ὅθεν τὰ μόρια ταῦτα ἀπεσπάσθησαν τῆς ὑπολοίπου μάζης ὑπὸ μορφῆν δακτυλίου. Οὕτως ἡ φωτονεφέλη διαρκῶς συστελλομένη ἀπέβαλλε διαδοχικῶς εἰς διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις μικρὰ δακτυλιοειδῆ τμήματα αὐτῆς, ἅτινα κατόπιν ἀπέτέλεσαν τοὺς πλανῆτας.

Ἦδη ἐπ' ἐκάστου τούτων συνέβη ὅ,τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχικῆς ἡλιογόνου νεφέλης: οἱ πλανῆται συμπυκνόμενοι βαθμηδὸν ἀπέβαλλον καὶ αὐτοὶ ὑπὸ μορφῆν δακτυλίων μικρὰ τμήματα τῆς μάζης των, ἅτινα βραδύτερον ἀπέτέλεσαν τοὺς δορυφόρους αὐτῶν.

Πῶς ὁμοῦ οἱ διάφοροι δακτύλιοι μετεμορφώθησαν εἰς σφαῖρας, εἰς πλανῆτας δηλαδή καὶ εἰς δορυφόρους; Ἐὰν ὅλα τὰ μόρια δακτυλίου τινὸς ἐξηκολούθουν νὰ συμπυκνωθῶναι ἐν αὐτῷ, χωρὶς νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων, θὰ κατέληγον εἰς τὸν σχηματισμὸν ὄγκου τινος ἢ στερεοῦ δακτυλίου· ἀλλ' ἡ τελεία κανονικότης, ἣν ὁ σχηματισμὸς οὗτος ἀπαιτεῖ ἐν τε τῇ κινήσει καὶ τῇ συμπυκνώσει καθ' ὅλην τὴν ἐκτασιν τοῦ δακτυλίου κατέστησε τὸ φαινόμενον τοῦτο σπανιώτατον. Οὕτως ἐλόκληρον τὸ ἡλιακὸν σύστημα δὲν παρέχει ἢ ἐν μόνον τοιοῦτο παράδειγμα, τὸ τῶν δακτυλίων τοῦ Κρόνου. Σχεδὸν πάντοτε ἕκαστος δακτύλιος διεσπάσθη εἰς διάφορα μικρὰ σφαιροειδῆ τμήματα, κινούμενα μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ταχύτητος. Τότε δύο τινὰ συνέβησαν, ἡ τὰ τμήματα ταῦτα, ἐλκόμενα ὑπὸ τοῦ μεγαλύτερου αὐτῶν ἰσχυροῦς, συνεκεντρώθησαν περὶ αὐτὸ καὶ ἀπέτέλεσαν μίαν καὶ μόνην σφαῖραν, ἕνα δηλαδή πλανῆτην ἢ ἕνα δορυφόρον, ἡ ἐξηκολούθησαν νὰ μένωσι κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἐκάστου αὐτῶν κινούμενου ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν. Ἡ πρώτη τῶν περιπτώσεων τούτων εἶνε ἡ κοινωτέρα εἰς τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα· ἐνῶ ἡ δευτέρα δὲν ἔλαβε χώραν εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῶν

δακτυλίων, οὓς ἀπέβαλεν ἡ ἡλιογόνος φωτονεφέλη εἰς τὸ μεταξύ τοῦ Ἄρεος καὶ τοῦ Διὸς διάστημα. Πράγματι οἱ ἐκεῖ γνωστοὶ μέχρι σήμερον 308 μικροὶ πλανῆται εἰσὶν οὕτω πως διεσκορπισμένοι, ὥστε ἀποτελοῦσι διάφορα συγκεντρικά κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων δακτυλιοειδῆ περὶ τὸν Ἥλιον συμπλέγματα, κινούμενα μετὰ διαφόρων ταχυτήτων περὶ αὐτόν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τῆς διασπάσεως ἐνὸς πλανήτου εἰς τεμάχια, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Olbers, ἀλλὰ διὰ τῆς διαλύσεως διαφόρων δακτυλίων εἰς μικροὺς σφαιροειδεῖς πλανῆτας.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΠΑΣΧΑ

Ἦλθε τ' Ἄγιο Πάσχα, θλίβερό καρδιά,
 Τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλουν τὰ παιδιὰ
 μὲ βοὴ μεγάλη.
 Μὲθ' ἀπὸ τὸν τάφο τους, ἀπ' τὴ μαῦρη γῆ,
 τ' ἀνῆθ καὶ τὰ λούλουθα ἀκούσαν τὴ βοὴ
 καὶ ξυπνοῦνε πάλι...

Ἄπ' τὰ βλέφαρά τους τ' Ἀπριζιού ἡ δροσιά
 διώχνει κάθε βύθος κ' ἀποκαμωσιά
 καὶ τὰ ξαναδένει.
 κ' ὁ γοργὸς ὁ Ζέφυρος, ὅλος μαρογιαῖα,
 κλέφτει ἀπ' τὰ χεῖλάκια του μοσχερὰ φιλιὰ
 καὶ τὴν πλάθῃ οἶναι.

Μέθυσαν τ' ἀπόδονα ἀπὸ τὴ μρωδιά!
 καὶ λαλοῦν— τ' ἀκούεις; — ἔ τὰ κλωρὰ κλαδιά
 γλυκερὰ τραγοῦδια...
 Ἐορτάζει Ἀνάστασι ὅλα ἡ ἐξοχή,
 κ' ἀπ' τὴν εὐθυμὰ τους λάμπουν εὐτυχί
 ὡς καὶ τὰ μαμούδια.

Σὺ, φτωχὴ καρδιά μου, διατὶ βαρεῖα
 θλίβεσαι, θαμμένι, σὴν καλογορὰ
 ἔς ἔρομο μοναστήρι;
 Διατὶ ἔς τοῦ Πλάστου σου τὴν ἀναπνοὴ
 δὲν ξαναναστήνεσαι νάμῳς ἔς τὴ ζωὴ,
 ποῦναι πανηγύρι;

Μάννα σου ἡ φύσις, διές, λαμπροφορεῖ!
 Πέτα τὸ μανθὺ σου πλέον τὸ βαρὺ,
 τὴν μεταρχοαῖα!
 Ἄνοιξε! λουλούδια, ὕαν τὴν π α σ χ α λ ι ἀ,
 καὶ, σὴν τ' ἀδελάφια σου, τὰ φαιδρὰ πουλιά,
 ψάλλε μ' εὐθυμῖα:

Ὅποιος ὄλο σκέβει θλίβερό ἔς τὴ γῆ,
 βρῶσαι μὲς ἔς τοὺς τάφους τὴν παλιὰ οἰγῆ,
 τὴν παλιὰ σφοτιδα.
 Ὅποιος κἀμνε Ἀνάστασι, βλέπει ἔς τ' ἀψηλά—
 Γιὰ τὴν εὐτυχία του τὸν χαμογεῶν
 μὴ καινούρια ἐλπῖδα.

Ἡ ΜΑΥΡΟΜΑΝΤΗΛΟΥ

Διήγημα

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 224)

Ἐπλεε συχνά εἰς τὰ νερά τῆς Μαυρομαντηλοῦ, τρέφων παράδοξον στοργήν πρὸς τὸν μόνηρ τοῦτον βράχον, ὅστις μόλις ἀνέτεινε τὴν κορυφήν ὑπὲρ τὸν ἄρρὸν τοῦ κύματος, ὡς κολυμβητής, κεκμηκὸς καὶ ἀναπαύομενος ὑπτιὸς ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἐγνώριζεν ὅλα τὰ ἄντρα καὶ τὰ μυστήρια τοῦ βράχου αὐτοῦ, ὅπου ἀνεκάλυπτε θαλασσίους θησαυρούς, ἀστακοὺς καὶ καραβίδας ὑπερφύεις τὸ μέγεθος, καὶ κογχύλιας καὶ πεταλίδας καὶ ἄλλα ἀκόμη ἠδύγευστα ὄψα.

Ἀλλὰ παρῆλθε πλέον ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ὁ Γιαννὺς ἦτο κύριος δύο υπερηράνων λέμβων, τῆς «Ἐπταλόφου» καὶ τῆς «Ἀγίας Σοφίας», ἐποχή καθ' ἣν ὡς μόνηρ τροφήν τῶν ὑνείρων του εἶχε τὴν παρὰ τὸν Βόσπορον ἀποκατάστασιν τοῦ Γένουσι. Οἱ Μεγαλοῖδεσται, ὅσοι ἐπέζων ἀκόμη, εἶχον ἐντελῶς ἀπογοητευθῆ, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Γιαννὺς ὁ ἐξἄδελφός μου.

Τώρα ὁ Γιαννὺς δὲν εἶχε πλέον ἡ μίαν λέμβον, ὑπόσυχρον καὶ αὐτὴν καὶ σχεδὸν συναδικιῶτιν τοῦ ἐπιβάτου τῆς. Ἐν λοιπὸν Σάββατον, περὶ τὰ μέσα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἐπέβη εἰς τὴν γεροντικὴν ἑκατὴν του καὶ ἤρχισε νὰ ἐλαύνῃ τὰς κώπας κατεθυνόμενος πρὸς τὰ νερά τῆς Μαυρομαντηλοῦ.

Ὁ Γιαννὺς εἶχε, καθὼς ὅλοι οἱ ἔμπειροι κωπηλάται, ἴδιον τρόπον εἰσελάας, καὶ εἴξευρε νὰ διδῇ δρόμον εἰς τὴν λέμβον, χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι ἀγωνιᾷ καὶ χωρὶς τὰ ἰδρώνη. Ἠλκυνεν ἄμικλως καὶ ἠρέμα, ἀλλὰ συνελθῶς, συντόμως καὶ μετὰ λανθανούσης βίωσις. Σχεδὸν δὲν ἐφαίνοντο αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν, καὶ ἀδιοράτως προέενε καὶ ἀνέπιπτεν.

Ἄλλως εἶχεν ἀρχίσει ἤδη νὰ γράσκη καὶ ἐξησθένη καὶ ἔπασχεν. Ἦτο ποδαλγὸς καὶ σχεδὸν ἡμιπληγὴς κατὰ τὰ ἀριστερὰ κώλα.

Ἐπὶ τῆς λέμβου ἔφερον ἄλιευτικὰ τινὰ σύνεργα: τὸν γάντζο, δι' οὗ ἀνείλωνε τὰ ὀκαπόδια, τὸ καμάκι, δι' οὗ ἐλόγγιζε τοὺς λάθρακας καὶ τοὺς ἀστακοὺς, τὸ σπυριομάλι, δι' οὗ ἐξεμάλιζε τῆς σηπίας, τὴν λαδιά, δι' ἧς ἐπλαττεν ἐν τῇ θαλάσσῃ τεχνητὴν γαλήνην καὶ καθίστα διὰ αὐτῆς τὸν βυθόν. Διότι εἰς ταῦτα περιορίσθη κατὰ τὸ γῆρας του (πρόσθεσις καὶ τὴν πράγμα, καὶ τὴν ἀπόχη καὶ ἄλλα τινά), ἀφήσας εἰς τοὺς νεωτέρους δίκτυα καὶ παραγάδια καὶ συρταῖς.

Μετὰ ἡμισεαίας ὥρας σύντονον κωπηλασίαν ἐφθάσεν εἰς τὴν γειτονίαν τῆς Μαυρομαντηλοῦ. Ἐφθάσεν ἄπλως διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν μελαγχολίαν του, ἄλλως οὐδεμίαν ἐπρόβλεπεν ἄγχαν διὰ σήμερον. Ἦτο παράξενος τὴν ἡμέραν ἐκεῖ-

νην, ἠσθάνετο μεγίστην στενοχωρίαν. Εἶχε μολώσει κατ' οἶκον μετὰ τὴν ἀδελφὴν του, ἥτις εἶχε κληρονομήσει ἐν μέρει τὴν παραξενιά τῆς μητρός.

Ὡραία ἦτο ἡ ἡμέρα, καὶ ὁ ἥλιος κλίνων πρὸς τὴν δύσιν ἐκτόπα κατὰμματα τὸν γηραιὸν ἀλιέα, ἐπιχρῶσάν τὴν ἀργυρόχρουν κόμην του, ἀναδεικνύων τὸ τετράγωνον εὐρὸ πρόσωπον μετὰ τὴν σιμὴν βίνα, τὸ ἐκπράζον ἄφατον καλοκάγαθίαν μετ' ἐγκαρτερήσεως, καὶ τὸ βραχὺ ἀνάστημα μετὰ τοὺς πισσωμένους καὶ ἐμβλωμένους ἀμπάδες ὅπου ἐφόρει. Ἦτο ἤδη ἄνοιξις, Μαρτίου μεσοῦντος. Ἐπὶ τῆς ἀντικύτου τοῦ εὐκάλου καὶ ἀπὸ μακρὰς ἀμμουδιάς τεμνομένης ἀκτῆς ἐβλεπεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρικοὺς καὶ τινὰς γυναῖκας καὶ παῖδας ἐπισταζέροντας διὰ τοῦ παραθαλασίου δρομίσκου ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν κόμην. Ἡ ἄνοιξις εἶχεν ἀρχίσει νὰ στολίζῃ μετὰ ἀνθῶν τὰ δένδρα, καὶ ἡ θάλασσα ἔπεμπε τὴν ζωτικὴν ἄλμην τῆς εἰς τοὺς θάμνους τοῦς θάλλοντας ἀνὰ τὰς ποδιάς τῶν γραφικῶν κλιτύων, ὅπου τοχαγὸς αἰπόλος μετὰ τὴν ἀκτένιστον κόμην καὶ τὸ ἡλιοκαὸς μέτωπον ἐξέτεινε τὴν κωπηλωτὴν ράβδον του μετὰ μονοσυλλάβων ἀνερμηνεύτων σοφῶν μίαν αἴγα, ἥτις εἶχε πηδήσει ὑπὸ τινὰ βράχον καὶ εἶχε μείνει ὀπίσω ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἀγέλην, ζητοῦσα βοσκήν ὅπου χάλικας μόνον καὶ ἄμμον κδύνατο νὰ εὕρῃ. Ἐνὸς οὗ παῖς μετὰ τὴν μακρὰν πῆραν κρεμαμένην ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν ματγάλην, μέγρι τοῦ γόνατος σθάνουσαν, μετὰ τὴν ὑψηλὴν ράβδον διπλασίαν τοῦ ἀναστήματός του, ἔτρεχε μ' εὐθύμους φωνὰς ἐμπρός, ἐπιστρεφόμενος καὶ χειρονομῶν πρὸς τοὺς τράγοις, καὶ ὁ κύων ἔσειε τὴν οὐρὰν καὶ δὲν ἔπαυε νὰ ὑλακτῆ πρὸς τοὺς διαδάτας.

Ὁ σκόπελος ὁ καλούμενος Μαυρομαντηλοῦ δὲν ἦ ἀπέχη πλείονας ἢ τριάκοιτα ὀργυρίας ἀπὸ τῆς παραλάας, ὅπου ἀνοίγεται γραφικὴ ὄρεια ἀγκάλη περιβάλλουσα τὸ κύμα ὄρητικὸν κατὰ τῆς ἀκτῆς χωροῦν ἀμβλύ προσπίπτον ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ὑπ' αὐτῆς καταπινόμενον.

Ἐκεῖ βλέπει χωρικὴν γυναῖκα κύπτουσαν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, πλύνουσαν ράχη τινὰ παρὰ τὴν ἄκρην τῆς ἀμμουδιάς, εἰς τὴν βίξαν ἐνὸς βράχου, ἐξέχοντος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπικαμποῦς ἐπὶ τὸ κύμα, ὅπου τὰ νερά ἤρχιζον νὰ βαθύνωνται. Ὁ βράχος οὗτος ἐκαλεῖτο «Μύτικας» καὶ ἦτο ἐξ ἐκείνων, ἀφ' ὧν οἱ κολυμβηταὶ κατὰ τὸ θέρος συνειθίζουσι νὰ ἐκτελῶσι τὰ ἐκπληκτικὰ ἐκεῖνα εἰς τὴν θάλασσαν ἄλματα.

Ὁ υἱὸς τῆς γυναίκης ταύτης, παιδίον ἐπταετῆς, διαλαθὼν τὴν προσοχὴν τῆς μητρός, εἶχεν ἀναρριχηθῆ ἐπιτηδείως εἰς τὸ ὄψος τοῦ βράχου.

Ἄφνης ἡ μήτηρ του, αἰσθανθεῖσα ὀπισθὲν τῆς ἐκ τοῦ ἀρίστου κενοῦ τὴν ἀπουσίαν τοῦ παιδίου, στρέφεται, ὑψώνει τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν βλέπει ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου, τείνοντα εἰς τὰ ἔμπροσ τοὺς γόναθους, κύπτοντα τὴν κε-

ΤΟ ΜΕΛΙ [Εἰκὼν Βέργιου - Χάρτιαν]

φιλῆν, καὶ παιδικούς γρολλισμούς ἐβάλλοντα.
 Ὁ μικρὸς, ὅστις εἶχεν ἰδεῖ κατὰ τὴν προλαβὴν
 θέρος κολυμβητὰς πηδώντας ἀσ' ὕψους τοῦ βρά-
 χου τούτου, ἐξετέλει μιμικήν, ὅτι τάχα ἤθελε
 νὰ δῶ σ' ἡ β ο υ τ ι ἀ ἀ πὸ τὸν Μύτικα, ὡς κά-
 μνουσιν οἱ ἐρηδοὶ καὶ οἱ ἀμματαί νεανίσκοι.

Ἡ μήτηρ του ἤρχισε νὰ τὴν καλῆ πλησίον
 τῆς. Ὁ Γιαννῖς, ὅστις ἐκαλίεζε μὲ τὴν ἀρπά-
 γην του περὶ τῆς Μαυρομαντιλοῦς ἤκουε τὰς
 φωνὰς τῆς γυναικὸς ταύτης: «Κατέβα, ἀρὲ δαί-
 μο α, ἀρὲ λύκε ξυδάτε!»

Ἄλλ' ὁ μικρὸς ἐκώφευεν. Ἡ μήτηρ ὀργισθεῖσα
 ἀνέτεινε τὸν κόπανόν τῆς, δι' οὗ ἐτυπτε τὰ λευ-
 καινόμενα ῥάκη πρὸς τὸ μέρος τοῦ βράχου καὶ
 τὸν ἐπέσειεν ἀπειλητικῶς πρὸς τὸν παῖδα: «Ἐν-
 νοια σ', ἀρὲ σκάνταλε, ἐννοια σ', χάρε μαῦρε!
 Τὸ βράδ', σὰ ῥθῆ πατέρης σ' ἀπ' τὸ χωράφ',
 δῶσε λόγο».

Ἐκεῖ, καθὼς ἐπέμενε νὰ ἐκτελῆ τοὺς μίμους
 τοῦ ὁ μικρὸς, ἀδιαφοροῦν πρὸς τὰς κραυγὰς τῆς
 μητρὸς του, κίπτων ὀλίγον βαθύτερον, ὀλισθαί-
 νει, ἐκβάλλει πεπνιγμένην κραυγὴν, καὶ πίπτει
 μετὰ πλαταγισμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ κύμα θὰ εἶχε βάθος πλέον ἢ διπλοῦν ἀνα-
 στήματος ἀνδρός. Βυθίζεται εἰς τὸν πόντον, καὶ
 πάλιν ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀσπάζ-
 ρει, καὶ παραδέρνει, καὶ εἶτα βυθίζεται ἐκ δευ-
 τέρου.

Ἡ γυνὴ μίαν ἀφῆκε σπαρακτικὴν, διάτορον
 κραυγὴν, καὶ πελιδνὴν, περίτρομος, ἀγρία, καθὼς
 ἐκράτει τὸν κόπανόν τῆς, ἐπιβαίνει εἰς τὸ κύμα.
 Φθάνει μέχρι τῆς ὀσφύος, εἶτα μέχρι τοῦ στέρ-
 νου, καὶ μὲ τὸν κόπανον ἀγωνιᾷ νὰ φθάσῃ τὸ
 παιδίον πνιγμένον ἤδη καὶ τὸ δεύτερον ἐξαφα-
 νισθέν. Ἄλλ' ὡς ἦτο ἐπόμενον, διὰ τῆς δίνης, ἦν
 ἐσχημάτιζεν ὁ κόπανος εἰς τὸ κύμα, ἀπεμάκρυνε
 μᾶλλον τὸ ἀγωνιῶν σώμα, ἢ τὸ προσήγγιζεν εἰς
 τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς. Αὐτὴ ἐκράζε καὶ πάλιν
 βοήθειαν, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐδεὶς τῶν
 ἐπιστρεφόντων εἰς τὴν πολίχνην χωρικῶν εὐρί-
 σκετο ἐκεῖ πλησίον. Ὅλοι εἶχον ὑπερβῆ τὴν γθα-
 μαλὴν ἀκτὴν, τὴν χωρίζουσαν τὴν ἀγκάλην
 ταύτην ἀπὸ τῆς ἄλλης γείτονος ἀμμουδιάς, καὶ
 εἶχον προπροσευθῆ πλείονα ἢ χίλια βήματα.

Πλησιέστερος ὅμως τῶν ἄλλων ἦτο ὁ Γιαν-
 νῖς. ὅστις εἶδε καὶ ἤκουσε, καὶ μὲ τέσσαρας
 ἐκτάκτου ὄρατος κωπηλασίας, ἔδωκε τοιοῦτον ἀ-
 πιστευτον δρόμον εἰς τὴν ὑπόσκαθρον ἀλιάδα του,
 ὥστε ἐφθασεν ἤδη εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε βυθισθῆ
 τὸ παιδίον. Τοῦτον ἰδοῦσα ἡ γυνὴ ἤρχισε νὰ
 συλλαμβάνῃ μικρὰν ἐλπίδα.

Ὁ Γιαννῖς ἔλαθε τὸν γάντζον του καὶ ἤρχισε
 νὰ ἐρευνᾷ εἰς τὸν βυθόν. Τὸ βάθος τῆς ἀερογια-
 λίας ἦτο ἄνιστον καὶ ἀνώμαλον. Ἐνῶ τέσσαρας
 ὀργυιάς περικιτῶν τοῦ μέρους ὅπου ἐπλυνεν ἡ

γυνὴ, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, τὰ νερὰ ἐβαθί-
 νοντο ἀποτόμως, εἶτι ἀπωτέρω εἰς τὸ μέρος ὅπου
 ἐφθασε τώρα ὁ Γιαννῖς, παραδόξως πάλιν ἐγι-
 νοντο ραχότερα. Τοῦτο δὲ διότι ἤρχιζεν ἐκείθεν
 νὰ ἐξαπλοῦται εἰς τὸν βυθόν, κατὰ τὸ πέλαιος,
 μέγα μαρμαρον, ὀλόκληρος θαλασσία ἄλωε, συμ-
 παγῆς μάζα ἐκ προαιωνίων χαλίκων καὶ ἄμμου,
 σκληροτέρα χάλυβος. Ἐκεῖ ἐπάνω εἶχε βυθισθῆ
 δευτέραν φορὰν τὸ παιδίον.

Δὲν προῆλθον ὀλίγα στιγμαί, καὶ ὁ γέρον
 ἄλιος ἀνέσυρε τὸ παιδίον μὲ τὴν ἀρπάγην του,
 δράξας ἐπιθεξίως αὐτὸ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων.

Τὸ παιδίον ἐφαίνετο ἀναίσθητον ἤδη. Ἴσως νὰ
 μὴν ἦτο καὶ ἐντελῶς πνιγμένον.

Ἡ μήτηρ, ἐπιμένουσα νὰ ἐπιβαίη εἰς τὸ κύμα,
 ὡς νὰ ἐδροσίεζοτο ἐκεῖ ἡ ἀγωνία τῆς, ἀφῆκε κραυ-
 γὴν χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ φόβου. Ἡρώτα ἂν ἦτο ζων-
 τανόν.

— Πρέπει νὰ ζῆ, ἀπήντησεν ὁ Γιαννῖς. Κρέ-
 μασμα θέλει ἀνάποδα.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ἐνῶ ἀπέθετε τὸν πνιγμέ-
 νον παρὰ τὴν πρύμνην, μὲ τὴν κεφαλὴν χαμη-
 λότερα, ὁ γάντζος, τὴν ὅποιον δὲν ἐπρόφθασε νὰ
 ἐξασφαλίτῃ, τοῦ φεύγει ἀπὸ τὰς χεῖρας, καὶ πί-
 πτει εἰς τὸ κύμα.

Ὁ Γιαννῖς ἐκυψεν αὐθορμήτως νὰ τὸν ἀνα-
 λάβῃ, ἀλλ' ὁ σιδήρος ἐβυθίσθη ὡς βέλος, τὸ δὲ
 θαλασσοπότιστον ξύλον, τὸ κοντάριον, ἦτο βαρὺ,
 καὶ οὐδ' ἄνευ τοῦ σιδήρου θὰ ἦτο ἱκανὸν νὰ ἐπι-
 πλεύσῃ.

Ὁ Γιαννῖς, φοβηθεὶς μὴ χάσῃ τὸν γάντζον
 του, ἄνευ τοῦ ὅποιου θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πόλιν
 «χωρὶς σπανάκια καὶ λαχανίδες», ἔλαβε τὸ κα-
 μάκι του, καὶ προσεπάθει ν' ἀνακαλύψῃ ποῦ ἐ-
 πήγεν ὁ γάντζος. Ἄλλ' ὁ γάντζος εἶχε κάμει
 «κακὸ πέσιμον», τὴν φορὰν αὐτὴν.

Εἶχεν ὀλισθήσει ἀκριβῶς εἰς τὴν ρίζαν τοῦ
 θαλασσοῦ μαρμαρόν, περὶ οὗ εἶπομεν, καὶ εἶχε
 σκαλώσει εἰς μέρος πολὺ βαθύτερον τοῦ ἐκ συμ-
 παγῆς μάζης ἀνωτέρου πνιγμένου. Τὸ δὲ κοντά-
 ριον, ἀντὶ νὰ ὑψοῦται ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω καὶ νὰ
 σείηται ὡς σκόλου εὐγνώμονος οὐρὰ πρὸς τὸν αὐ-
 θένταν του, κατέβη βαθύτερον ἀκόμη καὶ τῆς
 ἀρπάγης τῆς σιδηρᾶς.

Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀδύνατον νὰ φθάσῃ ὁ κά-
 μαξ, εἶτι ὀλιγώτερον ἢ κώπη.

Τότε ὁ Γιαννῖς ἐπέσιμωσεν, ὠρίσθη, ἔχασε
 τὴν συνήθη ὑπομονὴν του. Τοῦ ἐφάνη ἀπαίσιον
 νὰ χάσῃ τὸν γάντζον του. Εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὅτι
 ἐπῆγε νὰ κάμῃ καλόν, καὶ ἐπαθε κακόν. Ἠμάρ-
 τησεν. «Ἐνθυμήθη τὰ νεῖατά του». Δὲν ἀπεφά-
 σισε κἄν νὰ «διαναστήσῃ» πρῶτον εἰς τὴν ξηρὰν
 ν' ἀποδώσῃ τὸ ἡμίπνικτον ἢ καὶ ὀλόπνικτον παι-
 δίον εἰς τὴν μητέρα του. Ἄλλ' ὅπως ἦτον ἐλη-
 σμόνησε τὴν πογάδραν, τὴν ἡμιπληγίαν του, δὲν
 ἐσυλλογίσθη ὅτι εἶχε «χρόνους καὶ καιροὺς» νὰ

κολυμβήσῃ, ἐπέταξε τὸ φέσι του, ἔρριψε τὸν
 ἀμπιν του, ἐβγάλε τὴν καμιζόλαν, ἐξεδύθη τὸ
 ὑποκάμισον, καὶ παρὰ τὰς κραυγὰς τῆς μητρὸς
 διαμαρτυρομένης, ἐρρίφθη κατὰ κεφαλῆς εἰς τὸ
 κύμα καὶ ἐπῆγε νὰ εὕρῃ τὸν γάντζον του.

Ἡ ὄσις, ἡ δοθεῖσα διὰ τοῦ ἄλματός του εἰς
 τὴν λέμβον, τόσον δυνατὴ ὑπῆρξεν, ὥστε ἡ λέμ-
 βος, ἡ φέρουσα τὸ παιδίον ἡμιθανές, ἀπεμακρίθη
 ὀργυιάς πρὸς τὸ πέλαιος.

Καὶ τότε ἡ μήτηρ ἤρχισε νὰ ὀλοοῦζῃ.

Ὅλιγα παρήλθον στιγμαί καὶ ὁ Γιαννῖς
 ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν φέρων καὶ τὸν γάν-
 τζον. Ἄλλ' ἡ λέμβος μὲ τὸ πνιγμένον παιδίον
 εἶχεν ἀπομακρυνθῆ, καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἤδη σχεδὸν
 ἔξω τῆς χθαμαλῆς ἀκτῆς, εἰς μέρος ὅπου τὴν
 εὕρισκεν ἡ θαλασσία αὐρα, ἐξηκολούθει εἶτι μάλ-
 λον ν' ἀπομακρύνεται. Ὁ ἀπείχεν ἤδη ὑπὲρ τὰς
 δέκα ὀργυιάς, πρὸς μεσημβρίαν, ἀπέναντι ἀκρι-
 βῶς τῆς Μαυρομαντιλοῦς.

Ὁ Γιαννῖς ἐδοκίμασε κολυμβῶν νὰ τὴν φθάσῃ,
 ἀλλ' ἡ λέμβος ἐφευγε μὲ διπλασίαν αὐτοῦ τα-
 χύτητα. Ὁ γρηαὺς ναύτης, μόλις ἀνελθὼν εἰς
 τὴν ἐπιφάνειαν, ἠθάνθη τὴν ἀριστερὰν χεῖρα
 βαρῆν, τὸ δὲ γόνυ ψυχρὸν, παγωμένον, σχεδὸν
 παράλυτον. Ἡ ἡμιπληγία του τὸν ἐτιμώρει.
 Τότε ὁ γάντζος τοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς βακτηρία
 ἐν θαλάσῃ. Ἐπὶ τοῦ θαλασσοῦ μαρμαρόν, ὅπου
 τὸ βάθος ἦτο μικρόν, ἐστηρίζετο μὲ τὸ κοντάρι
 του, ὡς πληγωμένος Τρίτων κλέψας τὴν τρίαι-
 ναν τοῦ Ποσειδῶνος.

Καὶ ὁ Γιαννῖς ἐφείγε πρὸς τὴν Μαυρομαν-
 τιλοῦ, πρὸς ἣν ἐκτείνεται τὸ ὑποβρύχιον μαρμα-
 ρον, καὶ ἡ λέμβος ἐφευγε πρὸς τὸ πέλαιος, πλα-
 γιώτερον ὀλίγον.

Κ' ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ ἐρείδηται ἐπὶ τῆς
 σιδηροδέτου ἀγαστροπότης βακτηρίας του, καὶ ἡ
 λέμβος ἐξηκολούθει νὰ φεύγῃ, καὶ ἡ γυνὴ, ἡ μή-
 τηρ τοῦ πνιγμένου παιδίου, ἐκόπτετο ὀδυρομένη
 εἰς τὸν αἰγιαλόν.

Ἄλλ' ὁ Γιαννῖς ἠσθάνετο τὸ ἀριστερὸν γόνυ
 ἐντελῶς παγῶσαν, καὶ δὲν ἀντεῖχε πλέον νὰ κολυ-
 μβῆ.

Εὐτυχῶς δὲν ἀπείχεν ἤδη πολὺ ἀπὸ τὴν Μαυ-
 ρομαντιλοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἔως ἐκεῖ ὁ δρόμος του
 ἦτο ἀνώσιμος, διότι εἶχε τὴν σιδηρορύχον ῥά-
 θρον του, ὅπως ἐρείδηται δι' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θα-
 λασσοῦ μαρμαρόν, ἔλθων ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαυ-
 ρομαντιλοῦ, ὅπως ἀληθεύει ἐφ' ἅπασι τὰ ρητῶν:
 «Μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα!»

Ἄ! μόνη ἡ Μαυρομαντιλοῦ, ἡ λιθινὴ ψυχὴ,
 ἡ ἀσφριγῆς καὶ ἀνέρατος κόρα, ἡ ἀστρεοκόλλη-
 τος καὶ κογγυλόφθαλμος νόμφη, ἡ ἀστρωτος
 καὶ χαλκίκοσπαρτος εὐνή, ἡ ἀπειρανδρος χῆρα, ἡ
 ἀπενθῆς μελανεῖμων, μόνη αὕτη ἔδωκεν ἄσυλον

εἰς τὸν γρηαῖον βασιανισμένον ναύτην, καὶ μόνη
 ἐδέχθη τὰς περιπτώξεις καὶ τοὺς ἀσπασμούς τοῦ
 Γιαννῖου τοῦ ἐξαδέλφου μου.

Πτωχὴ Μαυρομαντιλοῦ! Πτωχότερη Γιαννῖς
 ἐξαδέλφῳ μου!

Δὲν εἶχεν ἀπελπισθῆ νὰ φθάσῃ τὴν φεύγουσαν
 λέμβον. Ἐθεώρει τὴν Μαυρομαντιλοῦ ὡς προ-
 σωρινὸν σταθμόν. Ἠλπίζεν ὅτι μετὰ μικρὰν ἀνα-
 ψυχὴν ἡ αἰμωδιῶσα κνήμη του θ' ἀνελάμβανε
 τὴν εὐκνησίαν τῆς καὶ τότε θὰ ἐξηκολούθει τὴν
 διώξιν.

Ἐνέπαιξε τὸν γάντζον εἰς γνωστὴν αὐτῷ σχι-
 σμάδα τοῦ βράχου, ἐπάτησε καὶ αὐτὸς τὸν πόδα
 ἐπὶ τινος ἐξοχῆς, ἐκρεμάσθη καὶ μὲ τοὺς δύο
 βραχίονας ἀπὸ τὴν τράχηλον τῆς Μαυρομαντι-
 λοῦς. Ἐν τούτοις παρήλθον λεπτά τινα, καὶ τὸ
 γόνυ του τὸ ἀριστερὸν δὲν ἀπεναρκοῦτο, τούταν-
 τῖον ἐγένετο μολύβδιον.

Εὐτυχῶς, τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦλθεν ἀνέλπι-
 στος ἐπικουρία.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ περιαλγῆς μήτηρ εἶχε ρή-
 ξει τὴν πρώτην σπαρακτικὴν κραυγὴν τῆς, ὁ
 αἰπόλος μὲ τὸ ἡλιοκαεὶς μέτωπον καὶ μὲ τὴν
 ἀκτένιστον κόμην ἦτο ἀκριβῶς ὀπισθεν τῆς χθα-
 μαλῆς ἀκτῆς καὶ ἤκουσε τὰς φωνὰς τῆς. Ἐρρίψε
 τὴν κάπαν του, ἔλαβε τὴν ῥάβδον τοῦ τὴν ὕψη-
 λην καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ μέρος ὅπου
 αἱ φωναὶ ἤρχοντο. Ἄλλὰ θ' ἀπείχεν ὑπὲρ τὰ
 χίλια βήματα.

Φθάσας εἰς τὴν κορυφὴν, ἐστάθη πρὸς στιγ-
 μὴν, καὶ ἐκύτταξε νὰ ἴδῃ τί συνέβαιεν. Εἶδε τὴν
 γυναῖκα ὀρθήν, ἐπιβαίνουσαν μέχρι μασχάλης εἰς
 τὸ κύμα, τείνουσαν τὸν κόπανον πρὸς τὸ πέλαι-
 ος, καὶ ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι κανὴν σινδόνιον
 ἢ ὑποκάμισον θὰ τῆς ἐπῆρεν ἡ θάλασσα. Ἦτο
 ἔτοιμος νὰ γυρίσῃ ὀπίσω εἰς τὰς αἰγὰς του, ἀλλ'
 ἐκ τῆς δευτέρας ἀπέλπιδος ἐπικλήσεως τῆς γυ-
 ναικῆς ἐνόησεν ὅτι κατὰ δεινότερον θὰ τῆς συνέβη.

Τότε ἔτρεξε καὶ κατέβη τὸν κρημνόν. Ἐφθα-
 σεν εἰς τὴν ἄμνον. Ἐτρεξεν ἀκόμη καὶ ἐφθασεν
 εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ σκηνὴ συνέβαιεν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Γιαννῖς εἶχε πλησιάζει μὲ
 τὴν λέμβον, εἶχεν ἀνασύρει τὸ πνιγμένον παι-
 δίον, τοῦ εἶχε πέσει ὁ γάντζος, εἶχε βυθισθῆ ὁ
 ἴδιος εἰς τὸ κύμα, καὶ ἡ λέμβος μὲ τὸ παιδίον
 ἐφευγε πρὸς τὸ πέλαιος.

— Τί εἶνε; τί τρέχει;

Ἡ μήτηρ ἐστράφη, καὶ ἰδοῦσα τὸν βοσκόν,
 εἶδειξε τὴν φεύγουσαν λέμβον.

— Εἶνε πνιγμένο τὸ παιδί μου.

Ὁ τραχὺς αἰπόλος δὲν ἔχασε καιρὸν. Ἐρρίψε
 κάτω τὴν σκούφην του, τὸ ἔνδυμα, τὸ ὑποκά-
 μισόν του, καὶ μὲ τὴν περισκελίδα του μόνον
 ἐρρίφθη εἰς τὸ κύμα.

Οὕτως ἦτο ὁ ἐξακουστὸς Γκαϊδίγκος, ὅστις

ἐπερνούσαν ὡς «κοσμογυρισμένος» μεταξύ τῶν συμποιμένων του. Ἦτο καὶ ὀλίγον ἀλιεύς, εἶχε κάμει καὶ ναύτης, καὶ ἤξευρε νὰ νήχεται ὡς ἔγχελος. Ἐκολύμθα «τ' ἀνδρίκια» μὲ τὴν ῥώμην, δεξιότητα καὶ γοργότητα, ὥστε ἦτο ἐκπληκτικὸν θέαμα. Μόλις τὸν εἶδεν ὁ Γιαννιὸς ἀπὸ τῆς θαλασσίας σκοπιάς του καὶ ἀμέσως ἔκρινε μὲ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ βλέμματος γηραίου ναύτου ὅτι «ἡ βάρκα ἦτον φτασμένη». Μόνη ἡ μήτηρ δὲν καθυσάχαζε, μὴ γνωρίζουσα ἂν τὸ παιδίον ἔζη.

Ὁ τραγὸς Γκαϊδίγκος ἔφθασε τὴν λέμβον, ἀνερωρήθη εἰς αὐτήν. Ἐψαυσε τὸ στήθος τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ καρδιά ἐπαλλε. Τοῦ ἀφῆρεσε τὰ ἐνδύματα βιαστικά, τοῦ τὰ ἔσχισεν ἐν μέρει, καὶ τὸ ἐτύλιξε προχειρῶς μὲ τὴν καπόταν τοῦ Γιαννιῶ, τὴν ὁποίαν εὖρε διπλωμένην ὑπὸ τὴν πύραν. Ἐλαβε τὰς κόπας καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο τὸσον καλὸς ἐρέτης, ὅσον καὶ κολυμβητής.

Ἦλασε πρὸς τὴν Μαυρομαντ'λοῦ, ἐδοῦθησε

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

Ο ΠΛΑΤΥΠΟΥΣ

Ὁ πλατύπους, μικρὸν ζῶον τῆς Αὐστραλίας, εἶδος ἀσπάλακος, εἶνε τὸ παραδοξότερον μαστορόρον τοῦ κόσμου. Κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσιν ἔτη τὸ δέρμα του ἐτιμήθη πολὺ εἰς τὸ ἐμπόριον, οἱ δὲ ἐπιστήμονες καθ' ὅλον τοῦτον τὸν χρόνον κατεγίνοντο νὰ ἐξακριβώσωσιν ἂν γεννᾶται ἢ ἐκκολάπτεται ἐξ ὡσῶ. Ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς Ἐταιρίας ἐστάλη ἐπίτηδες εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἐπιστήμων, ὅπως μελετήσῃ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν πλατύποδα. Ἐπὶ τέλους δὲ οἱ κόποι του ἐστέφθησαν ὑπὸ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας, διότι ἀνεκάλυψεν ὡς καὶ φωλεὰν τοῦ ζώου. Τὸ σῶμα τοῦ πλατύποδος ὁμοιάζει πρὸς τὸ τοῦ ἀσπάλακος, το καλὸν περὶ δὲ πυκνὴ καὶ βραχεῖα διηθέρα, χρώματος καστανοφαίου, καὶ ὅπως ὁ κάστωρ, ἔχει τὴν οὐρὰν πλατεῖαν καὶ λείαν. Ὅστεως δὲ προεκτασῆς τῶν σιαγόνων σχηματίζει ῥάμφος ὡς τὸ τῆς νήσου. Ἐκάστη σιαγὼν ἔχει εἰς τὸ ἄκρον δύο ὀστέα ἐξέχοντα, τὰ ὅποια ὁμοῦς δὲν εἶνε ὀδόντες. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ποδὸς συνέχονται διὰ μεμβράνης ἢ ἰστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ζῶον κολυμβᾷ μετὰ μεγίστης εὐκολίας. Ἐνδαικτάται πλησίον βυακίων καὶ λιμνῶν, τρέφεται δὲ πρὸ πάντων δι' ἐντόμων. Τὰ μικρὰ ἐκκολάπτονται τυφλά καὶ σχεδὸν γυμνά. Τὸ ῥάμφος τῶν μικρῶν εἶνε ὅλως διάφορον τοῦ τῶν μεγάλων. Καὶ ἐξωδεύθησαν 2.000 λίραι στερλίνας ὅπως ὅλα ταῦτα γίνωσι γνωστὰ!

ΚΟΜΒΙΑ ΕΚ ΓΕΩΜΗΛΩΝ

Μέγας ἀριθμὸς κομβίων κατασκευάζεται ἐκ γεωμήλων. Δὲν εἶνε ἔτι κοινῶς γνωστὸν ὅτι τὸ σύνθημα γεωμήλων τῆς Ἰρλανδίας, παρασκευαζόμενον διὰ χημικῶν τινῶν οὐσιῶν, γίνεται σκληρὸν ὡς ἡ πέτρα καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὅπως τὰ κέρατα.

τὸν Γιαννιὸν ν' ἀναβῆ εἰς τὴν λέμβον Ἡ κνήμη τοῦ ἀλιεύου ἢ εὐώνυμος ἦτο ἐντελῶς παγωμένη, ἢ δὲ ἀριστερὰ χεῖρ του εἶχε γείνη ἓνα μὲ τὸν γάντζον.

Ὁ Γιαννιὸς ἐπρότεινε εἰς τὸν Γκαϊδίγκον νὰ μοιρασθῶσι τὰ ἴδια ἐνδύματά του, ἐσκεπάσθη αὐτὸς μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ μὲ τὸν ἀμπᾶν, καὶ παρεχώρει εἰς τὸν βοσκὸν τὴν καμιζόλαν. Ὁ αἰπόλος ἀπεποιήθη, λέγων ὅτι τὰ ἰδικὰ του ἐνδύματα εἶν' ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ ὅσον διὰ τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα, θὰ εὐρεθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου ἐνδύματα καὶ φωτιὰ διὰ νὰ ζεσταθοῦν καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀντικρὺ μικρὸν πολυδενδρον βουνόν, λέγων ὅτι ἐκεῖ εἰς τὴν ῥάχην εἶνε τὸ καλὸν του, καὶ ἡ ποιμανίς του εἶνε φιλόξενος γυνή, καὶ διὰ τοὺς ἄλλους καὶ δι' αὐτὸν τὸν Γιαννιὸν. «Τὸ παιδί ὀλίγα τοιφίματα θέλει, εἶπε, νάρθη στὸν ἑαυτὸ του, καὶ σὺ θὰ κάμης καλὰ, ἀφοῦ σοῦ πονοῦν τὰ πόδια νὰ μὴν κάνης μαρτιάτικα μπάνια». Μόνον, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ, προσέθηκε.

— Κρίμα, μοναχά, ποῦδὲν ἐβγαλεῖς χταπόδια.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

τὰ ὀστέα καὶ οἱ ὀδόντες τοῦ ἐλέφαντος. Ἡ ἰδιότης αὕτη τοῦ γεωμήλου τὸ καθιστᾷ κατάλληλον διὰ κομβία, καὶ μέγας ἀριθμὸς τοιούτων κατασκευάζονται τῶρα ἐξ αὐτοῦ. Δὲν δύναται δὲ νὰ τὰ διακρίνη τις τῶν ἄλλων εἰμὴ μετὰ ἐπιμελῆ παρατήρησιν καὶ μόνον ἂν εἶνε εἰδήμων, διότι χρωματίζονται διαφοροτρόπως καὶ εἶνε καθ' ὅλα ἐπίσης καλὰ, ὡς τὰ ἐκ κέρατος ἢ ὀστοῦ. Ἡ εὐτελής δὲ τιμὴ τῶν τὰ συνιστᾷ πολὺ καὶ βεβαίως εἰς τὸ μέλλον ἢ κατανάλωσις αὐτῶν ἔσται μεγίστη.

ΠΟΛΥΤΙΜΑ Ω

Τὸ ὄν, τὸ ἔχον τὴν μεγαλύτεραν ἀξίαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀνήκει εἰς μέγα θαλάσσιον πτηνόν, ὅπερ ἐξέλιπε. Πρὸ ὀλίγου ἐπωλήθη ἐν τοιοῦτον ἀντὶ 300 ἀγγλικῶν λιρῶν. Τὸ μεγαλύτερον δὲ ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε τὸ τοῦ γίγαντος στρουθοκαμήλου τῆς Μαδαγασκάρ, τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἀρχέγονον τοῦ μυθολογικοῦ ὄρνεου Ρόκ. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἐκείνης μεταχειρίζοντο τοιαῦτα προϊστορικά ὡς ὡς ἀγγεῖα πρὸς μεταφορὰν ὕδατος. Ἐκάστον ἔχει ὄγκον ἴσον πρὸς 148 ὡς ὄρνιθος ἢ 6 ὡς κοινῆς στρουθοκαμήλου. Εἰς τὴν ἐν Βασιγκτῶνι συλλογὴν ὑπάρχει τύπος τοιούτου ὡσῶ, γίγαντος στρουθοκαμήλου καὶ ἕτερος τοῦ μετ' αὐτὸ κατὰ τὸ μέγεθος ὡσῶ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε ἐκλείψαντος πτηνοῦ, τοῦ γίγαντος Μᾶα τῆς Νέας Ζηλανδίας.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟΝ

— Εἶσαι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ βαρόμετρον ποῦ ἀγόρασας;

— Πάρα πολὺ εἶνε ἀκριβέστατον. Προχθὲς τὸ πρῶτ' ἔδειχνε τρικυμίαν, καὶ πρὶν μεσημεριάσῃ ἔκουσθαι ἠέθηκε ἡ πεθερὰ μου μουσαφίρισσα ἰς τὸ σπίτι.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ
ΦΙΝΕΑΣ ΜΠΑΡΝΟΥΜ

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀπέθανεν ἐν Ἀμερικῇ ὁ διάσημος Μπάρνουμι. Ὁ ἄνθρωπος αὗτος, δὲν ὑπῆρξεν οὔτε μέγας πολιτικός, οὔτε μέγας στρατηγός, οὔτε μέγας ἐφευρέτης. Ὑπῆρξε μέγας ἀγύρτης, καὶ οἱ μεγάλοι ἐπιχειρηματῆται ἐκτιμῶνται ἐκεῖ ὅσον καὶ πᾶν ἄλλο εἶδος ἀνθρωπίνης μεγαλειότητος, ἢ δὲ μακρὰ τοῦ σχηματισμοῦ περιουσιῶν εἶνε τοιαύτη, ὥστε πᾶσα μεγαλοφυΐα ἐκτιμᾶται ἀναλόγως τῶν χρημάτων τὰ ὅποια κερδίζει. Ὁ Μπάρνουμι ἐκέρδιζεν ἑκατομμύρια, αὐτὸ καὶ μόνον ἤρκει ἵνα τὸν ἀνοψῶν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν συμπολιτῶν του. Ὅπως πάντες οἱ ἐν Ἀμερικῇ μεγαλοεργήσαντες, ἐξ εὐτελῶν ἀνήλθον εἰς περιοπὴν ἀνυπέροχτην, οὕτω καὶ ὁ Μπάρνουμι ἐκ πενεστάτης ἐξῆλθε καλύσης. Ἐνώπιον τοῦ δημοσίου ἐνεφανίσθη τὸν πρῶτον ἐπὶ σχολίου ὄρχου-μενος. Εἰς τὴν τέχνην ὁμοῦς ταύτην δὲν ἔδειξε μεγάλην δεξιότητα, δὲν ἐπέμενεν ἐπομένως εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου καὶ ἐθεώρησε σκοπιμώτερον νὰ γείνη ἐπιχειρηματίας θεαματικῶν διασκευάσεων. Τοῦτο μὴ νομίσῃς ὅτι ἦτο πολὺ εὐκόλον ἐν Ἀμερικῇ πρὸ ἐξηκονταετίας. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους αἱ διασκευασεις ἐν Ἀμερικῇ δὲν ἦσαν πολὺ κοινὰ. Τὰ ἀπαραίτητα διασκευαστικὰ κέντρα τὰ ὑπάρχοντα καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἀκόμη πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἐσπᾶνίζον ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ, ὁ λόγος δὲ ἦτο φυσικώτατος. Ὁ κόσμος εἰργάζετο πυρετωδῶς δι' ὅλης ἡμέρας κώπτον καὶ διερχόμενος μὲσω ποικίλων περι-σπασμῶν, ἐπομένως ἢ ἄρεθις πρὸς διασκευασεις ἦτο ἐλαχίστη. Ἡ διασκευασίς διὰ τὸν Ἀμερικανὸν ἐθεωρεῖτο ἀπόβλεπα χρόνου, χρημικ εἰς μάτην διασκορπιζόμενον. Ἄλλως δὲ αἱ κληρονομικαὶ περιουσίαι τότε ἦσαν σπάνιαι, διὸ ἐκάστος ἠγωνίζετο νὰ δημιουργήσῃ περιουσίαν, κατ' ἀκολουθίαν εὕρισκε τὸ κέρδος.

Ἐν τούτοις ὁ Μπάρνουμι εὕρε τρόπον νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ μικροῦ τούτου ἐδάφους. Κατ' ἀρχὰς περιήγαγεν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἀμερικῆς θηρία καὶ μετακάλειεν ἐξ Εὐρώπης ταχυδακτυλοφύτους καὶ γελωτοποιούς. Μᾶλλον ταῦτα τὰ κέρδη ἦσαν μηδμηνά· οἱ παλιῶται καὶ οἱ χειροῦθεις λέοντες,

ἐκαντοντάδας μόνων δολλαρίων παρῆγον κατὰ μῆνα, αὐτὸς δὲ ὠνειροπόλοι ἑκατομμύρια. Διὰ νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὰ ἐχρειάζετο ἑκατὸν ἀντικείμενον, κανὲν ἄγνωστον θηρίον, δυνάμενον νὰ ἠλεκτρίσῃ τὴν περιέρρειαν ὀλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐπὶ τέλους εὐρέθη. Ἦτο μαύρη δούλη, γραῖα ἀποσκελετωμένη. Ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν αὐτῆς ὁμοῦν κατέβαλε τὰ θεμέλια τῶν πρώτων ἐπιχειρήσεων τοῦ ὁ βασιλεὺς τῶν ἀγυρτῶν.

Ἡμέραν τινὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀγοράσῃ τὴν μαύρην ταύτην γραῖαν. Ὁ κύριος αὐτῆς ἐζήτηε 300 φράγκα, ὑπερβολικὴν τιμὴν, ἣν δὲν ἐδικαιολογεῖ ἡ ἡλικία τῆς. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο ἀγυιόπαις, ὅστις μὲ τὴν προπετὴ εὐφυίαν του λέγει πρὸς τὸν πωλητὴν:

— Δὲν τὴν δίδω ὅσα ὅσα αὐτὴ ἔχει τέτοια νεῖατα ποῦ θαρρεῖ κανεὶς πῶς ἐβύζαξε τὸν Βασιγκτῶνα.

Ἡ εὐφυολογία τοῦ ἀγυιόπαιδος ἤρκεσεν εἰς τὸν Μπάρνουμι. Εὕρισκεν ἐν αὐτῇ τὸ ἄγνωστον θηρίον, τὸ ὅποῖον ὠνειροπόλοι. Ἠγόρασε τὴν μαύρην, καὶ ὅταν τὴν μετέφερον εἰς τὸν οἶκόν του, ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας τῆς καὶ ἀνερώνησε:

— Σὺ εἶσαι λοιπὸν, ἡ ἁγία γυνὴ, ἡ θρέψασα μὲ τὸ γάλα τῆς τὸν πατέρα τῆς πατρίδος; Πρέπει νὰ σὲ προσκυνήσῃ ὀλοκλήρως ἡ Ἀμερικῇ, ὡ μητὴρ τῆς πατρίδος!

Εἰς μάτην ἡ γραῖα διεμαρτύρετο, λέγουσα ὅτι ποτὲ δὲν ἐγνώρισε τὸν Βασιγκτῶνα. Ἡ εὐγλωττία τοῦ Μπάρνουμι ἐξηπάτησεν αὐτήν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀληθῶς ἦτο ἡ τροφὸς τοῦ μεγάλου τῆς Ἀμερικῆς πολιτοῦ καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ ἐνθυμῆται καὶ τὰ παιδικὰ παίγνια τοῦ Βασιγκτῶνος, καὶ τὸσας ἄλλας ἱστορίας, αἱ ὅποιαι διευμανίσθησαν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὀλοκλήρως δὲ πράγματι ἡ Ἀμερικῇ προσεκύνησε τὸ ἄσπαστον ἐκεῖνο γραῖδιον, τὸ ὅποῖον ἂν δὲν ἐθῆλκε τὸν πατέρα τῆς Ἀμερικῆς, κατέστησεν ὁμοῦς ἑκατομμυριοῦχον τὸν ἀγύρτην υἱὸν αὐτῆς.

Καθ' ὅλον τοῦτον τὸν βίον καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις ὁ Μπάρνουμι εἶχε ὑπ' ὄψιν τὸ ἀμερικανικὸν δόγμα «αἱ περιουσίαι δὲν κατασκευάζονται ἀλλὰ οἰκονομοῦνται», καὶ ἐκ τῆς σκέψεως ταύτης ἤγατο εἰς ἕτεραν, ἣν ἀναγράφει εἰς τὴν βιβλίον του: «Εἰς Παρισίους συρρέουσι ξένοι ὅπως θανατήσωσι χρήματα, εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ἐξ ἐναντίας ἔρχονται ὅπως θησαυρίσωσιν, ἄρα οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔχει ἄρεθιν νὰ θανατήσῃ πολλὰ χάριν διασκευάσεων. Ὅθεν ἡ τιμὴ τῆς εἰσόδου τῶν θεαμάτων πρέπει νὰ εἶνε μικροτάτη. Εὐθηνία—αὕτη ἦτο ἡ βᾶσις ὅλων τοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων.» Ὑπὸ τὰς ἀρχὰς ταύτας συνέστησε τὸ παμμέγιστον ἐκεῖνο μουσεῖον ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ, ἐν ᾧ παριερχόμενος τις τρία ὀλοκλήρα πατώματα ἔδωλε πεντησὶθ' ἀπὸ τῆς τῆς γυναικῆς, τὸν ὀμιλοῦσαν γυναικῆ, τοὺς Σιαμαίους ἀδελφοὺς, τὴν ὀμιλοῦσαν καὶ λέγουσαν πατῶ, μαμῶ ῥώκην, τοὺς Ἐσκιμώους καὶ χίλια ἄλλα πρὸς τούτοις δὲ καὶ κομῶν θέατρον ὅπου ἐδιδάσκοντο δράματα.

— Αὐτὸ, ἔλεγεν, εἶνε τὸ δόλωμα διὰ μελλούσας θεατρικὰς ἐπιχειρήσεις. Πρέπει νὰ συνειθίσω τοὺς συμπατριώτας μου εἰς τὰ δράματα.

Τὸ μουσεῖον τοῦ Μπάρνουμι ἐγένετο πλέον τὸ

κέντρον ὄλου τοῦ καλοῦ κόσμου τῆς Νέας Ὑόρκης. Τὸ μουσεῖον τοῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους εἶχεν ἀρήσει καθαρὸν κέρδος 600,000 δολλάρια.

Τὰ κοινὰ ὁμῶς ταῦτα θεάματα ἐκούραζον καὶ αὐτὸν καὶ τὸ δημόσιον. Ἀνανήφων δὲ ἐκ τοῦ ληθάργου, εἰς ὃν τὸν ἐβύθιζον τὰ κέρδη τῶν ἑκατομμυρίων, ὁ Μπάρνοουμ ἐφεύρισκεν ὄλως πρωτότυπα θεάματα. Οὕτω συνέλαβέ ποτε τὴν ἰδέαν νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, ὅτι οἱ Ἄγγλοι ὑπὲρ τῆς τῶν ζώων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς γνωστὸν συνιστῶσι συνθέστατα ἐκθέσεις ζώων καὶ βραβεύουσι τὰ μᾶλλον εὐρωστὰ τούτων. Τούτο ἠδύνατο νὰ γείνη καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐσκέφθη ὁ Μπάρνοουμ, ἡμέραν δὲ τινα οἱ Ἀμερικανοὶ ἀνέγνωσαν εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ εἰς τοὺς τοίχους τῆς πόλεως, ὅτι ὁ Μπάρνοουμ μέλλει νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ μουσεῖον του ἑκθεσὶν θηλαζόντων παιδίων, καὶ προέτρεπε τὰς μητέρας καὶ τὰς τροφούς νὰ ἀποστείλωσι τὰ βρέφη τῶν, ὑποσχεθεὶς μεγάλας ἀμοιβὰς εἰς τὰ εὐρωστότερα.

Ἡ παράδοξος καὶ ἀπρᾶκτοποίητος εἰς πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου ἰδέα ἐπέτυχε θαυμασίως. Ὁλοκλήρους ἐβδομάδας ἐγένετο λόγος περὶ τῆς βρεφικῆς ταύτης ἐκθέσεως. Πανταχόθεν τῆς Ἀμερικῆς ἀπεστάλησαν παιδία καὶ ὁ κόσμος τότε εἶδε παρελαύνοντα τὰ μᾶλλον πλατυπρόσωπα, παχυτράχηλα, πολύσπλακα καὶ καλοθρεμμένα βρέφη. Ὁ Μπάρνοουμ τὰ ἐδέχετο ὡς πατὴρ. Ἀπειρον πλῆθος συνέφερε καθ' ἑκάστην διὰ νὰ ἴδῃ τὰ διαγωνιζόμενα μικρὰ πλάσματα. Μία μητὴρ εἶχε στείλῃ τρία παιδία τρίβουμα καὶ ἔλαβε βραβεῖον τιμῆς.

Ὅλα ταῦτα τὸσον ἤρεσαν εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὥστε πᾶν ἄλλο κέντρον συναθροίσεων ἤρημώθη. Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῶν βραβείων. Αἱ μητέρες καὶ αἱ τροφαὶ μετὰ συγκινήσεως ἀνέμενον τὴν ἐτυμηγορίαν τῶν δικαστῶν, τὸ δὲ πλῆθος διὰ ζητωκραυγῶν καὶ χειροκροτημάτων ὑπεδέχετο τὰ στεφάνια βρέφη.

Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τὸν ἐνεθάρρυνε καὶ προέβη εἰς νέαν ἀπόπειραν, τὴν σύστασιν δηλαδὴ ἐκθέσεως ὠραίων γυναικῶν. Ὁ Μπάρνοουμ εἶχεν ὄρισε 20,000 δολλάρια ὡς προῖκα ἐὰν ἡ βραβευθεῖσα ἦτο ἄγαμος, ἴσης δὲ ἀξίας δῶρα πολυτίμητα ἐὰν ἦτο ὑπανδρευμένη. Ἡ ἰδέα ὑπερήρασε καὶ χεῖμαρρος ἐπισκεπτῶν εἰσώρησεν εἰς τὸ περίφημον μουσεῖον, ἐνῶ ἐξ ἄλλου χεῖμαρρος χρυσοῦ κατέκλυζε τὸ θυλάκιο τοῦ Μπάρνοουμ. Μετ' ὀλίγας ὁμῶς ἡμέρας τὸ μουσεῖον ἀπετεροῦτο, ὁ Μπάρνοουμ ἀπέμεινε ἀνευ λεπτοῦ, ἡ δὲ καταστροφή αὕτη ἐθεωρήθη ὡς ἐκδικητικὴ ἀδικηθείσης ἐν τῇ κρίσει τῶν δικαστῶν διασῆμου ἀμερικανικῆς καλλονῆς.

Ὁ Μπάρνοουμ εἶχε βαθυτάτην γνῶσιν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρεσκειῶν τοῦ λαοῦ. Ἐβλεπεν αὐτὸν κατ' ἐξοχὴν ἐνθουσιῶντα ὅτε διέδαινον πυροσβέσται. Διὰ τὰ πυροσβεστικὰ καθορθώματα ὁ Ἀμερικανὸς παράρρησε εἰς ἐνθουσιασμόν. Οἱ πυροσβέσται λοιπὸν εἰς ἀνέργειαν! Εὗρε τὸ Κρουστάλλινον Παλάτιον τῆς ἀποτυχούσης Παγκοσμίου Ἐκθέσεως κατάκλειστον καὶ ἀνέλαβε νὰ δώσῃ τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτὸ λαμπρότητα. Προσεκάλεσε λοιπὸν τὸν ἀρχιμουσικὸν Ζουλλιέν καὶ τῷ ἀνέθεσε νὰ τονίσῃ χοροὺς διὰ τοὺς πυροσβέστας, μετ' μουσικὴν τρομερὰν καὶ σπαρτακτικὴν. Ἐξῆδων δὲν ἐφείδετο, ἐνέργεια πυρετώδης

κατεβλήθη, μετὰ δεκαπέντε δὲ ἡμέρας ἀγγελαῖα δέκα ποδῶν μήκους καὶ τεσσάρων πλάτους ἐσκέπαζον τοὺς τοίχους τῆς πόλεως, παριστάνουσαι πορφυροὺν καὶ καταφλεγόμενον τὸ παλάτιον' μυριάδες ἀνθρώπων ἐφρευγον περίτρομοι καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ σῆμα τῶν πυροσβεστῶν ἔστυρεν ἀντλίας καὶ κατέκλυζε δι' ὕδατος τὸ καίεμενον οἰκοδόμημα. Κάτωθι τῆς εἰκόνος ταύτης ἀνεγινώσκοντο ἐπιγραφαί: «Τὸ Κρουστάλλινον Παλάτιον ἀνοίγεται ἐκ νέου. Μέγας χορὸς πυροσβεστῶν, συντεθείς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ζουλλιέν.» Τρεῖς χιλιάδες μουσικῶν συνεκρότησαν τὴν ὀρχήστραν. Ὁ συνθέτης ἐφρεύε νεὰ ὄργανα ἢ μᾶλλον νέας μηχανάς, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν ἐμιμοῦντο τὸν τριγμὸν τῶν καιομένων δοκῶν, ἄλλαι τοὺς ὄξεις συριγμοὺς τοῦ πυρὸς καὶ ἄλλαι τὸν κρότον τῶν ἀντλιῶν.

Ἐκατοντάδες μουσικῶν κρατούντων κέρατα ἔιδον τὰ προστάγματα εἰς τοὺς πυροσβέστας καὶ μηχανῶδες ἐπευφημίας τῶν θεατῶν συσσωρευμένων τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ὅπως ἴδωσι κἀλλίον, ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς οὐχ' ἤττον μηχανῶδες ἐκρήξεις τῆς μουσικῆς, ἐνῶ πολύχρωμα φῶτα ἐφαίνοντο καίοντα τὸ παλάτιον. Ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν κέρδος ἀπέφερον εἰς τὸν Μπάρνοουμ ὁ πυροσβεστικὸς οὗτος χορὸς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν.

Ὁ ἐθνικὸς ἐλέφας τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε διὰ νὰ λάθῃ τὸν τίτλον τοῦτον, ἡ μόνον ὅτι ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ ἐλέφας οὗτος, ὅστις ἐδηλητηριάσθη καὶ ἠξιώθη θανάου κυρίων ἄρθρων εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἐφημερίδας, ἐγένετο ἄλλη πηγὴ πλοῦτου διὰ τὸν Ἀμερικανὸν ἀγύροτον.

Ἀλλὰ τὸ ἄκρον αὐτὸν τῶν ἐπινοῶν του εἶνε ἡ μίσθωσις τῆς Σουηδῆς αἰδοῦ Λινδ. Ἐχὼν βραβεῖαν γνῶσιν τοῦ κοινῶς ὁ Μπάρνοουμ, δὲν ἐκήρυξεν αὐτὴν μεγάλην αἰδὸν, ἀλλὰ περιέβαλε διὰ θρησκευτικῆς τιμῆς χροιάς, ἀσπαστῆς τότε ἐν Ἀμερικῇ.

Τὴν παρουσίατε λοιπὸν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὡς ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ πεμφθέντα εἰς τὴν γῆν καὶ μέλλοντα νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ θελήσῃ διὰ τῆς μαγευτικῆς λαλιᾶς τῆς τὸν νέον κόσμον. Ἐδαπάνησε ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη διὰ προκηρύξεις 250,000 δραχμῶν μετὰ τὰ τρία δὲ ἔτη, ἀρ' οὐ παρώξυνε τὴν περιέργειαν τοῦ κοινῶς, μετέβη εἰς Εὐρώπην πρὸς εὗρεσιν τοῦ ἀγγέλου. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκείθεν ἀρίξεως του ἐγένετο πανήγυρις. Εἰς τὴν παραλίαν ὑπεδέχθησαν μυριάδες τὸν Μπάρνοουμ καὶ πυροβολισμοὶ τηλεβόλων ἀνῆγγελλον τὴν ἔλευσιν τῆς οὐρανίας παρθένου. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκλαϊον ἐκ χαρᾶς. Ὅτε δὲ προσεκηρύχθησαν αἱ παραστάσεις, ἐτίθεντο εἰς πλειστηριασμὸν αἱ κυριώτεραι θέσεις, μετὰ τῶν ὁποίων μίξ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἠγοράσθη ὑπὸ τινος πιλοπόλου ἀντὶ 3,500 δραχμῶν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ πιλοπόλος ἐγένετο πλούσιος. Κόσμος συνέρρεεν εἰς τὸ κατὰστημά του, ἵνα ἴδῃ τὸν καλὸν χορὸν, ὅστις θὰ ἐκάλητο τὸσον πλῆθειν τοῦ ἀγγέλου.

Τὴν ἑσπέραν τῆς πρώτης μουσικῆς συναυλιᾶς αἱ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 90,000 δραχμῶν. Ἐφάνη ἢ Λινδ καὶ ἔβαλε τὴν «Casta diva» τῆς Νόρμας, ἀλλὰ οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν εὗρον ἀνάλογον τὴν αἰδὸν πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Μπάρνοουμ. Ὁ κίνδυνος

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά.

ἦτο μέγας, ἠδύνατο καὶ νὰ συριγθῇ ἄλλ' ὁ μεγαλοφυῆς μισθωτῆς αἴφνης ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ζητῶν τὴν ἀδειαν νὰ ὀμιλήσῃ, καὶ ἀρχίζει συγκεκινημένος :

Κυρία καὶ Κύριοι,

Μετὰ τὰς ἀγγελικὰς μελωδίας τῆς θείας παρθένου θὰ ἐθεώρου ἀσέβειαν νὰ ἐμιλήσω ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ εὐτελής θνητός. Ἀλλὰ ἕτερος λόγος μὲ φέρει ἐνώπιόν σας. Ὁ ἄγγελος, ὃν ἠκούσατε πρὸ μικροῦ, διαθέτει πάσας τὰς εἰσπράξεις τῆς συναυλιᾶς ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς πόλεως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρι τῆς λήξεως τῆς μισθώσεως ὁ Μπάρνοουμ ἐκέρδισε 2,000,000 δραχμῶν.

Ὁ μέγας ἀγύροτης ἐδοκίμασε νὰ ἀναμιχθῇ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν. Ἀλλ' εἴτε διότι ἀνεμετώπισεν ἰσχυροὺς ἀνταγωνιστὰς ἐκεῖ, εἴτε διότι ἡ ἀγυρτεία του δὲν εὗρε μεγάλην πέρασιν, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐκλεχθῇ ἀντιπρόσωπος καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ὅτι ἴσως κατὰ νόον ἐμελέται τὴν μεταβολὴν τοῦ ἀμερικανικοῦ κοινοβουλίου εἰς θέαμα παρέχον ἑκατομμύρια κερδῶν. Καὶ ἂν ἐδοκίμασε λύπην τινὰ ὁ Μπάρνοουμ ἀπονήσκειν, θὰ ἐλυπήθη βέβαια ἔχει τὸσον διότι ἄφινε τὸν γῆινον κόσμον, τοῦ ὁποῖου ὑπὲρ πάντα ἄλλον αὐτὸς ἐγνώρισε τὴν ματαιότητά, ὅσον διότι δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγγεῖλῃ διὰ γιγαντιαίων προγραμμάτων τὸν ὀνακτὸν του καὶ νὰ ἐκπνεύσῃ ἐν πλήθειν ἰπποδρομίῳ ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας μυρίων θεατῶν. Β

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Περὶ Γεογραφικῶν ἐθνολογικῆς μελέτης ὑπὸ Μ. Τσακυρογλου ἱατροῦ. Ἐν Ἀθήναις 1891 σελ. 39.

Ὁ κ. Τσακυρογλου, γνωστὸς διὰ τὴν φιλοπονηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἱστορικὴν καὶ τοπογραφικὴν μελέτην περὶ Σμυρνῆς, μετὰ ἐπιστημονικῶν ἔργων συνεχίζον τὰς ἱστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς μελέτας αὐτοῦ, ἐν αἷς ἐνασχμενίζει, ἐξαιτικῶν συναμὰ τὸ ἐπαγγέλμα τοῦ ἱατροῦ, ἐξέδοκε τὴν ἀνωτέρω ἐθνολογικὴν μελέτην περὶ Γεορσοῦκων, φύλου Τσερκεζικῶν νομαδικῶν, οἰκοῦντος τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἰδίως τὰ βιλαιτία τοῦ Αἰδινίου, τοῦ Χουδαθεντικῶν, τῆς Ἀγκύρας, καὶ παρατηρήσεων, ἅς ἀπεκόμισεν ἐκ ταξιδίων εἰς πλείστα μέρη τῆς Μικρῆς Ἀσίας, ἔργον δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς γραφάνας ἐθνολογικῶν τῶν Τσερκεζικῶν, ἰδίως τὸν Vambery, προδίκνει ὁ κ. Τσακυρογλου εἰς τὴν ἐθνολογικὴν μελέτην του περιγραφοῦν τοὺς νομάδας Γεορσοῦκους, μηχανοκίνητον μίαν ἐκαστὴν τῶν φυλῶν ἐξ ὧν ἀπαρτίζονται, ἅς ἀναριθμᾷ εἰς 77, καὶ τοὺς τόπους οὓς ἐκαστὴ οἰκεῖ, τὴν θρησκείαν αὐτῶν, τὰ ἔθνη, ἔθιμα, ἐπαγγέλματα. Ἐν ἀντιβολῇ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν φυλῶν τούτων πρὸς τὰ τῶν Τσερκεζικῶν τῆς Μέσης Ἀσίας ἀνευρίσκει ἐν πολλοῖς τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐξ οὗ παραδέχεται ὅτι καὶ ἄλλαι φυλαὶ προημῶς εἶχον μεταναστεύσει εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, ὡν τὰ ὀνόματα ἀπολέσθησαν μὲν ἐν αὐτῇ ὡς δηλωτικὰ φυλῆς, παρέμειναν δὲ μόνον ὡς γεωγραφικὰ ὀνόματα τόπων, ἀνευρισκόμενα τὰ αὐτὰ ὡς δηλωτικὰ φυλῆς ἐν Μέση Ἀσίᾳ.

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τοῦ μικροῦ τούτου πογγήματος τοῦ κ. Τσακυρογλου, ὅπερ χριστεύμενον ὡς εὐστονὸν ἀπαρτίζῃ τοιούτων παρ' ἡμῖν ἐρευνητῶν.

A. M.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς καὶ ὀλίγον κατωτέρω τοῦ Ὁδίου ἐνεργεῖται ἀπὸ τινος ἀνακατακτῆ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐντὸς ἰδιωτικοῦ οἰκοπέδου. Ὁ ἀνακατακτόμενος χώρος φαίνεται συνεχόμενος πρὸς τὸ Δίπυλον, ἀνευρέθη δ' ἐκεῖ ἀρχαῖος τάφος περιέχων σκελετὸν σῶον καὶ ὄδρια μεγάλη καὶ πηλινὰ τινα ἀγγεῖα, ἅτινα δὲν ἐξητάσθησαν ἐτι, ὅπως κριθῇ ἡ ἄξια αὐτῶν.

Κατὰ τὰς γενομένας ἐν Barcola ἀνακατακτῆς, ἦτοι εἰς τὸ μέσον τῆς μεταξὺ Τεργέστης καὶ Μираμπρ ὁδοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Πούσχη ἀνεκαλύφθησαν οἱ ἐξωτερικοὶ τοίχοι οἰκοδομῆς, ἣτις πιθανῶς ἦτο θέατρον ρωμαϊκόν. Παρ' αὐτὸ εὐρέθησαν καὶ τινες τάφοι καὶ ὀκτώ σκελετοὶ ἀκέραιοι.

Ἐν τῇ Berliner Philologische Wochenschrift τῆς 4 Ἀπριλίου 1891 ὁ κ. Wilhelm Dörpfeld λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῶν πραγματειῶν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ θεάτρου τῆς Μεγαλοπόλεως, τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικῆς Σχολῆς ἐπιχειρηθεῖσαν, (Journal of Hellenic Studies Ὀκτωβρ. 1890 — Classical Review Μαρτίου 1891), δημοσιεύει ἐπιστολήν, ἐν ἣ κρινεῖ τὰ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης πορίσματα ἐν σχέσει πρὸς τὰς περὶ τοῦ παλαιοῦ θεάτρου θεωρίας, ἅς αὐτὸς ὁ κ. Dörpfeld ἐστήριξε μάλιστα εἰς τὸ ἀποκαλυφθὲν θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου.

Φιλολογικά

Neue Heidelberger Jahrbücher

Νέα Ἐιδελβέργεια Χρονικά εἶνε ἐπιγραφὴ νέου γερμανικοῦ περιοδικῶ ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων, ἐκδιδόμενον ἐν Ἐιδελβέργῃ ἀπὸ τοῦ ἰσταμένου ἔτους ὑπὸ μεγάλου καὶ πολυπληθοῦ Συλλόγου ἱστορικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ τῆς σοφῆς ἐκείνης πόλεως. Ὁ συλλογος οὗτος, συνκείμενος ἐκ διαπρεπῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Ἐιδελβέργῃ Πανεπιστημίου καὶ περιλαμβάνων μέγαν ἀριθμὸν ἄλλων Γερμανῶν σοφῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως ταύτης, ἰδρύθη τῷ 1863 πρὸς μελέτην ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ζητημάτων δι' ἀκροάσεων ἢ, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, δι' ἀκροματικῶν διδασκαλιῶν. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ μέθοδος αὕτη ἐκρίθη πολὺ ἐπισημικὴ καὶ στενὴ, τὰ μετὰ αὐτοῦ εὗρον καλὸν νὰ ἐκδώσῃ τὸ εἰρημένον περιοδικόν, οὗ τινος τὸ πρῶτον τεύχος ἐπέμψθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἔργον σχῆμα εὐλόγου καὶ κομφορτατοῦ βιβλίου. Ἐὰ ἐκδίδεται εἰς τοῦ ἔτους καὶ ἂν περιέχῃ ἐπιστημονικὰς πραγματείας μόνον ἀνευ κρίσεων ἢ ἀναλύσεως δημοσιευμένων συγγραμμάτων. Μεταξὺ τῶν μελετῶν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ τεύχει ὑπάρχει καὶ λόγος τις ἐκφυνηθεῖς ἐν τῷ ἐλλογομωτικῷ τούτῳ συλλόγῳ πρό τινων μηχανῶν περὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἐρ. Σλείμαν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς αὐτοῦ φίλου F. von Duhn, ὅστις μετ' ἀκριβούς ἐνθουσιασμοῦ ἐξείρεται τὰς ἐπιστημονικὰς ὑπερήχας τοῦ παρ' ἡμῖν τιμηθέντος καὶ μεγαλοφυεστάτου ὀμηριστοῦ ἀρχαιολόγου. Τὸ περιοδικόν τούτο, ὅπερ φαίνεται ἤδη προορισμένον νὰ λάθῃ ἔξοχον τῶν ἐν τῇ γερμανικῇ βιβλιογραφίᾳ, ὀνομαζέται Νέα Χρονικά χάριν διαστολῆς καὶ διακρίσεως πρὸς τὰ παλαιὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἵματος ἐκδιδόμενα περιοδικὰ Ἐιδελβέργεια Χρονικά, ἅτινα καίπερ παλαιωθέντα τιμῶνται εἰσαίτι οὐκ ὀλίγον διὰ τὴν μεγάλην βροχὴν αὐτῶν εἰς τὴν γερμανικὴν φιλοσοφίαν.

Ἐν τῇ ἀίθρῳσῃ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁδῆσσοῦ ὁ καθηγητῆς Korsch ἔκλαμεν ἔσχατος δημοσίον ἀναγνώσμα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ ἰδίχ περὶ τοῦ ἐσοχωτά-

ΣΟΦΤΑΣ

του αντιπροσώπου αυτής του Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Ὁ ἑλληνομαθὴς Ρώσος καθηγητὴς ἀπέγγειλε καὶ ἰδίως μεταφράσεις ποιημάτων τοῦ Βαλαωρίτου. Ἐν ἐπιλόγῳ δὲ συνεπέρανεν ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ ποίησις, ἐνέχουσά τι τὸ τελείως πρωτότυπον καὶ αὐτοτελές, δικαιούται νὰ λάβῃ θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῆς ἐντέχνου εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας.

Θεατρικὰ

Φοβερὰ πυρκαγιὰ πρό τι νῶν ἡμερῶν κατέστρεψεν ἐν τῶν μεγαλύτερων θεάτρων τοῦ Χιχάγου.

— Ἡ *Λισσέλλα*, τὸ νέον μελοδράμα τοῦ Σαμίρα ἀπέτυχε κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ παράστασιν ἐν τῇ Σκίλλῃ τοῦ Μιλάνου.

Ἀπογραφικὰ

Κατὰ νεοεὐρωπαϊκὴν ἀπογραφὴν, οἱ κί ττοιχοὶ τοῦ Ἰνδικοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 285,000,000 παρουσιάζουσι δὲ αὐξήσιν ἐντὸς 10 ἐτῶν 30,000,000.

Παντοῖα

Ἐν Βιέννῃ ἐγένετο κατ' αὐτὰς ἑκθεσίς ἀνατολικῶν ταπήτων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιδουκῆς Καρόλου Λουδοβίκου.

ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑΤΑ

Κυρία *Τριάντερος*, δὲν ἤμποροῦμεν νὰ σὰς ἀριθμήσωμεν προχειρῶς ἐδῶ γαλλικὰ ποιήματα καταλλήλα πρὸς ἀπαγγελίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν σὰς συνιστῶμεν ἰδίως ἐν χαριστάκτῳ συνέττῳ τοῦ πρῶτου ἀποθανόντος ποιητοῦ Soulayr, τὸ ὅποιον πρὸς χάριν σὰς δημοσιεύομεν, διότι ἴσως δὲν θὰ δυνήθητε νὰ τὸ εὕρετε εὐκόλως.

Si j'avais un arpent de sol, mont, val ou plaine,
Avec un filet d'eau, torrent, source ou ruisseau,
J'y planterais un arbre, olivier, saule ou frêne,
J'y bâtirais un toit, chaume, tuile ou roseau.

ΖΕΪΜΠΕΚΗΣ

Sur mon arbre, un doux nid, gramin, duvet ou laine,
Retiendrait un chanteur, pinson, merle ou moineau;
Sous mon toit, un doux lit, hamac, natte ou berceau,
Ritiendrait une enfant, blonde, brune ou châtaine.

Je ne veux qu'un arpent : pour le mesurer mieux,
Je dirais à l'enfant, la plus belle à mes yeux :
«Tiens-toi debout devant le soleil qui se lève ;

Aussi loin que ton ombre ira sur le gazon,
Aussi loin je m'en vais tracer mon horizon :
Tout bonheur que la main n'atteint pas n'est qu'un rêve.»

Φιλιππὸς Ζακόνθη, εἶνε λάθος τυπογραφικὸν ἐξ ἀδελφείας τοῦ διορθωτοῦ προκειμένου περὶ Μαρτζώκη, εἶνε εὐνόητον ἄλλως ὅτι τίτλος αὐτοῦ ἡμερολόγιου εἶνε ὁ τοῦ *Δορίου καὶ ἔχ' ὁ τοῦ Δορίου*.

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ποῖος εἶνε ὁ ἀγαπιτότος σὰς ποιητῆς, καὶ ποῖος ὁ ἀγαπιτότος ζωγράφος ;
Τί εἶνε φιλαρέσκεια ;
Εἰς τί χρῶσιμεθα τὸ πνεῦμα ;
Τί δὲν δυνάμεθα ν' ὀρνυθῶμεν εἰς ἄλλους ;
Εἰς τί χρῶσιμεθα ἢ ἐμπιστούμεν ;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἐρ. Ποῖα ἐλαττώματα συγχωρεῖτε ;
Ἀπ. Ἐκείνα, ἀπὸ τῶν ὁποῖα κατὶ ἡμποροῦ νὰ καρδίσω.
Ἐρ. Φῶς ἢ σκοτός ;
Ἀπ. Φῶς δι' ὅτι καλὸν ἰδικόν μας καὶ κακὸν τῶν ἄλλων ; σκοτός δι' ὅτι κακὸν ἰδικόν μας καὶ καλὸν τῶν ἄλλων. *Ἐψιδωρ.*
Ἐρ. Πῶς θεραπεύεται ὁ ἔρωτος ;
Ἀπ. Διὰ τῆς πλήρους ἐλευθερίας. *Σέλλα.*